

"Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының жобасы туралы

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 28 маусымдағы № 719 қаулысы

Қазақстан Республикасының Үкіметі **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**
«Құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы Қазақстан Республикасының Парламенті Мәжілісінің қарауына енгізілсін.

Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и к а с ы н ы ң
Премьер-Министрі К. Мәсімов
Жоба

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЗАҢЫ Құқықтық актілер туралы

Осы Заң құқықтық актілерді әзірлеумен, ұсынумен, талқылаумен, қабылдаумен, тіркеумен, қолданысқа енгізумен, өзгертумен, толықтырумен, қолданысын тоқтатумен, тоқтата тұрумен және жариялаумен байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді.

1-бөлім. Жалпы ережелер 1-тарау. Құқықтық актілер туралы негізгі ережелер

1-бап. Осы Заңда пайдаланылатын негізгі ұғымдар

Осы Заңда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) құқықтық акт – республикалық референдумда, жергілікті қоғамдастықтың жиынында, жиналысында қабылданған, уәкілетті органдар қабылдаған, нормативтік немесе жеке дара билік етуші құқықтық нұсқамаларды қамтитын белгіленген нысандағы жазбаша ресми құжат;

2) заң – аса маңызды қоғамдық қатынастарды реттейтін, Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабының 3-тармағында көзделген түбегейлі қағидаттар мен нормаларды белгілейтін, Қазақстан Республикасының Парламенті, ал Қазақстан Республикасы Конституциясының 53-бабының 3) тармақшасында көзделген жағдайларда Қазақстан Республикасының Президенті қабылдайтын нормативтік құқықтық акт;

3) заң техникасы – құқықтық актілерді ресімдеу талаптарының жиынтығы;

4) заңнамалық акт – Конституцияға, конституциялық заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізетін заң, Қазақстан Республикасы Президентінің конституциялық заң күші бар жарлығы, кодекс, шоғырландырылған заң, заң, Қазақстан Республикасы Президентінің заң күші бар жарлығы, Қазақстан Республикасы Парламентінің қаулысы, Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенаты мен Мәжілісінің қаулылары;

5) заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілер – заңнамалық және өзге де сатысы

бойынша жоғары тұрған нормативтік құқықтық актілер негізінде және (немесе) оларды орындау үшін және (немесе) одан әрі іске асыру үшін шығарылатын, заңнамалық актілер болып табылмайтын өзге де нормативтік құқықтық актілер;

6) заңнама – белгіленген тәртіппен қабылданған нормативтік құқықтық актілердің жиынтығы ;

7) кодекс – осы Заңның 9-бабында көзделген біртектес аса маңызды қоғамдық қатынастарды реттейтін құқықтық нормалар біріктіріліп, жүйеге келтірілген заң;

8) конституциялық заң – Қазақстан Республикасы Конституциясының 62-бабының 4-тармағында белгіленген тәртіппен қабылданатын, Қазақстан Республикасының Конституциясында көрсетілген мәселелер бойынша не мұндай қажеттілік Конституцияның нормаларынан туындаған жағдайларда қабылданған заң;

9) Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тізілімі – нормативтік құқықтық актілердің деректемелерін және осы актілер туралы ақпараттық-анықтамалық сипаттағы басқа да мәліметтерді қамтитын Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілері мемлекеттік есебінің бірыңғай жүйесі ;

10) Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкі – олар туралы мәліметтер Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізілген, қағаз жеткізгіштегі нормативтік құқықтық актілер жиынтығы және электрондық құжаттар нысанындағы нормативтік құқықтық актілердәі электрондық жүйесі ;

11) Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізетін заң – Қазақстан Республикасы Конституциясының 62-бабының 3-тармағында және 91-бабының 1-тармағында белгіленген тәртіппен қабылданатын заң;

12) құқық нормасы – реттелетін қоғамдық қатынастар шеңберінде көп мәрте қолдануға арналған, жеке-дара айқындалмаған тұлғалардың тобына қолданылатын, тұрақты немесе уақытша сипаттағы жалпыға міндетті ұстаным қағидасы;

13) нормативтік құқықтық акт – республикалық референдумда қабылданған не уәкілетті орган қабылдаған, құқық нормаларын белгілейтін, олардың қолданысын өзгертетін, тоқтататын немесе тоқтата тұратын, белгіленген нысандағы жазбаша ресми құжат және (немесе) сонымен бірдей электрондық құжат;

14) Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімі – осы Заңның 7-бабы 2-тармағының 6), 7), 8) тармақшаларында көрсетілген, Қазақстан Республикасының әділет органдарында мемлекеттік тіркеуден өткен нормативтік құқықтық актілердің мемлекеттік тіркеу нөмірі және деректемелері қамтылған жазбаша тізбе ;

15) нормативтік құқықтық актілерді кейіннен ресми жариялау – Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне сәйкестік сараптамасынан өткен нормативтік құқықтық актілерді баспа басылымында жариялау;

16) құқықтық мониторинг – заңнаманың тиімділігін бағалау және болжау, оны жетілдіру жөнінде ұсыныстар әзірлеу мақсатында Қазақстан Республикасы заңнамасының жай-күйі және оны қолдану практикасы туралы ақпаратты ұдайы бақылау, жинау, талдау жүйесі;

17) нормативтік құқықтық актінің деңгейі – нормативтік құқықтық актінің нормативтік құқықтық актілер сатысындағы өзінің заң күшіне қарай алатын орны;

18) нормативтік құқықтық актіні ресми жариялау – нормативтік құқықтық актіні жалпыға бірдей мәлімет үшін қазақ және орыс тілдерінде ресми және мерзімді баспа басылымдарында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын интернет-ресурста қағаз жеткізгіштегімен бірдей етіп графикалық форматта жариялау;

19) уәкілетті орган – Қазақстан Республикасының Конституциясында, осы Заңда, сондай-ақ осы органдар мен лауазымды адамдардың құқықтық мәртебесін айқындайтын заңнамада белгіленген өз құзыретіне сәйкес құқықтық актілер қабылдауға құқылы Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдары мен лауазымды адамдары (Қазақстан Республикасының Президенті, Қазақстан Республикасының Парламенті, Қазақстан Республикасының Үкіметі, Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі, Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты, Қазақстан Республикасының Орталық сайлау комиссиясы, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі, орталық атқарушы органдар, жергілікті өкілді және атқарушы органдар, әкімдер, өзге де мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар);

20) уәкілетті ұйым – уәкілетті органдар әзірлеген және Қазақстан Республикасының Парламентіне енгізуге жататын заңнамалық актілер жобалары бойынша қазақ және орыс тілдеріндегі мәтіндердің тең түпнұсқалығы бөлігінде ғылыми лингвистикалық сараптама жүргізу мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын ұйым;

21) шоғырландырылған заң – өз сипатына қарай осы Заңның 9-бабында көзделген салалардағы кешенді қоғамдық қатынастарды реттейтін заң;

22) заң ұқсастығы – реттелмеген қоғамдық қатынастарға ұқсас қоғамдық қатынастарды реттейтін заңдардың нормаларын қолдану;

23) құқық ұқсастығы – реттелмеген қоғамдық қатынастарға заңнаманың мәнін, құқықтың жалпы қағидаттарын және құқықтың нақты салаларының қағидаттарын қолдану;

24) заң жобасының тұжырымдамасы – заң жобасын әзірлеу қажеттігінің негіздемесін, оны қабылдаудың мақсаттарын және Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын өзге де ережелерді қамтитын құжат.

25) нормативтік құқықтық актінің заң күші – нормативтік құқықтық актінің тиісті қоғамдық қатынастарға қолданылу міндеттілігін, сондай-ақ өзге де нормативтік құқықтық актілерге қатысты оның басымдығын немесе қатар бағыныстылығын

айқындайтын

сипаттамасы;

26) жеке-дара қолданылатын құқықтық акт – жеке-дара айқындалған тұлғалардың заңнамада белгіленген құқықтары мен міндеттерін іске асыратын жеке дара айқындалған тұлғалар тобына (жеке және заңды тұлғаларға) қолданылатын, біржолғы не уақыт бойынша өзге де шектеулі қолдануға арналған белгіленген нысандағы жазбаша ресми құжат.

27) нормативтік құқықтық актіні ресми түсіндіру актісі - осы Заңның 13-тарауында көрсетілген талаптар мен шарттарға сай келетін, нормативтік құқықтық актіде қамтылған нормаларға түсіндірме беретін белгіленген нысандағы жазбаша ресми құжат;

28) нормативтік емес құқықтық акт – құқық нормаларын қамтымайтын, уәкілетті орган шығарған (қабылдаған), жеке-дара айқындалған тұлғалардың заңнамада белгіленген құқықтары мен міндеттерін іске асыратын не нормативтік құқықтық актіде қамтылған нормаларға түсіндірме беретін ресми құжат, сондай-ақ мемлекеттік жоспарлай жүйесі саласындағы құқықтық акт.

2-бап. Осы Заңның қолданылу аясы

1. Осы Заң Қазақстан Республикасының құқықтық актілері жүйесін айқындайды, нормативтік құқықтық актілердің және нормативтік емес құқықтық актілердің құқықтық мәртебесінің аражігін белгілейді.

2. Осы Заң:

1) Қазақстан Республикасының Конституциясын қабылдау, өзгерту және оның қолданысын тоқтату тәртібін;

2) Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің және Жоғарғы Сотының нормативтік қаулыларын қабылдау, өзгерту және олардың қолданысын тоқтату тәртібін;

3) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын жасасу, орындау, өзгерту және тоқтату тәртібін;

4) Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы, қылмыстық процестік және азаматтық процестік заңнамасында белгіленген жеке-дара қолданылатын құқықтық актілерді қабылдау, өзгерту және тоқтату тәртібін реттемейді.

3-бап. Құқықтық актілерге қойылатын жалпы талаптар **Құқықтық актілердің түрлері**

1. Құқықтық актілер мынадай жалпы талаптарға сай келуге:

1) нормативтік немесе жеке-дара билік етуші құқықтық нұсқамаларды қамтуға;

2) осы Заңда белгіленген тәртіппен республикалық референдумда, осы Заңда белгіленген тәртіппен уәкілетті органдарда қабылдануға;

3) айқындалмаған тұлғалар тобына немесе жеке-дара айқындалған тұлғаларға арнаулы;

4) қоғамдық қатынастарды реттеуге бағытталуға;

5) субъективтік құқықтар мен заңдық міндеттердің туындауына, оларды өзгертуге немесе тоқтатуға бағытталуға тиіс.

2. Құқықтық актілер мынадай түрлерге:

1) нормативтік құқықтық актілерге;

2) нормативтік емес құқықтық актілерге бөлінеді.

2-тарау. Қазақстан Республикасының заңнамасы

4-бап. Қазақстан Республикасы заңнамасының жүйесі, оның тұтастығын қамтамасыз ету

1. Қазақстан Республикасы заңнамасының жүйесін Конституция, оған сәйкес келетін заңнамалық актілер, өзге де нормативтік құқықтық актілер, оның ішінде Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің және Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары құрайды.

2. Қазақстан Республикасы заңнамасы жүйесінің тұтастығы:

1) нормативтік құқықтық актілерді қабылдаудың, оларға Қазақстан Республикасының Конституциясында, заңнамада және өзге де нормативтік құқықтық актілерде белгіленген өзгерістер мен толықтырулар енгізудің тәртібін сақтау;

2) Қазақстан Республикасының Конституциясымен, конституциялық заңдармен және осы Заңмен бекітілген нормативтік құқықтық актілер сатысын сақтау;

3) азаматтардың құқықтарына, бостандықтары мен міндеттеріне қатысты заңдарды, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерді ресми жариялау арқылы қамтамасыз етіледі.

5-бап. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің және Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары

1. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің нормативтік қаулылары Қазақстан Республикасының Конституциясына ғана негізделеді және барлық өзге де нормативтік қаулылар оларға қайшы келмеуге тиіс.

2. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің нормативтік қаулыларының оларды қабылдауға негіз болған Конституцияның нормаларындағыдай заң күші болады.

3. Конституциялық Кеңес шешімінің қабылдануына негіз болған Конституцияның нормасы өзгерген жағдайларда, бұл шешім қайта қаралады.

4. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулысында сот практикасы мәселелері бойынша соттарға түсіндірмелер қамтылады.

6-бап. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары

1. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын жасасу, орындау, өзгерту және тоқтату тәртібі арнайы заңда айқындалады.

2. Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттардың оның

заңдарынан басымдығы болады және халықаралық шарт бойынша оны қолдану үшін заң шығару талап етілетін жағдайдан басқа реттерде, тікелей қолданылады.

2-бөлім. Нормативтік құқықтық актілер 3-тарау. Нормативтік құқықтық актілер туралы жалпы ережелер

7-бап. Нормативтік құқықтық актілердің негізгі және туынды түрлері

1. Нормативтік құқықтық актілер негізгі және туынды актілер болып бөлінеді.

2. Нормативтік құқықтық актілердің негізгі түрлеріне мыналар жатады:

- 1) Конституция, конституциялық заңдар, кодекстер, шоғырландырылған заңдар, **з а ң д а р** ;
- 2) Қазақстан Республикасы Президентінің конституциялық заң күші бар жарлықтары; Қазақстан Республикасы Президентінің заң күші бар жарлықтары; Қазақстан Республикасы Президентінің өзге де нормативтік құқықтық жарлықтары;
- 3) Қазақстан Республикасының Парламенті мен оның палаталарының нормативтік **қ ұ қ ы қ т ы қ** **қ а у л ы л а р ы** ;
- 4) Қазақстан Республикасы Үкіметінің нормативтік құқықтық қаулылары;
- 5) Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары;
- 6) Қазақстан Республикасының Орталық сайлау комиссиясының, Қазақстан Республикасы республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі Есеп комитетінің, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және өзге де орталық мемлекеттік органдарының нормативтік құқықтық қаулылары;
- 7) Қазақстан Республикасы министрлірінің және орталық мемлекеттік органдардың өзге де басшыларының нормативтік құқықтық бұйрықтары;
- 8) мәслихаттардың нормативтік құқықтық шешімдері, әкімдіктердің нормативтік құқықтық қаулылары, әкімдердің нормативтік құқықтық шешімдері, тексеру комиссияларының нормативтік құқықтық қаулылары.

3. Нормативтік құқықтық актілердің туынды түрлеріне мыналар жатады:

- 1) ереже – қандай да бір мемлекеттік органның мәртебесін және өкілеттігін айқындайтын **н о р м а т и в т і к** **қ ұ қ ы қ т ы қ** **а к т** ;
- 2) техникалық регламент - Қазақстан Республикасының техникалық реттеу туралы заңнамасына сәйкес әзірленетін және қолданылатын өнімдерге және (немесе) олардың өмірлік циклінің процестеріне қойылатын міндетті талаптарды белгілейтін нормативтік **қ ұ қ ы қ т ы қ** **а к т** ;
- 3) мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандарты – мемлекеттік қызмет көрсетуге қойылатын талаптарды белгілейтін, сондай-ақ мемлекеттік қызмет көрсету процесінің,

нысанының сипаттамаларын, мазмұнын және нәтижесін қамтитын нормативтік қ ұ қ ы қ т ы қ а к т ;

4) мемлекеттік көрсетілетін қызмет регламенті – мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандартын сақтау жөніндегі талаптарды белгілейтін және көрсетілетін қызметті берушілер қызметінің тәртібін, оның ішінде мемлекеттік қызмет көрсету процесінде өзге де көрсетілетін қызметті берушілермен, халыққа қызмет көрсету орталықтарымен өзара іс-қимыл жасау, сондай-ақ ақпараттық жүйелерді пайдалану тәртібін айқындайтын нормативтік құқықтық акт;

5) қағида – қандай да бір қызмет түрін ұйымдастыру және жүзеге асыру тәртібін айқындайтын нормативтік құқықтық акт;

6) нұсқаулық – заңнаманың қоғамдық қатынастардың қандай да бір саласында қолданылуын егжей-тегжейлі көрсететін нормативтік құқықтық акт.

Қазақстан Республикасының заңдарында туынды түрдегі нормативтік құқықтық актілердің өзге де нысандары көзделуі мүмкін.

4. Туынды түрдегі нормативтік құқықтық актілер негізгі түрдегі нормативтік құқықтық актілер арқылы қабылданады немесе бекітіледі және олармен бір тұтастық қ ұ р а й д ы .

5. Уәкілетті органдардың аумақтық бөлімшелері, сондай-ақ жергілікті бюджеттерден қаржыландырылатын, әкім уәкілеттік берген жергілікті атқарушы органдар нормативтік құқықтық актілер шығаруға құқылы емес.

8-бап. Қазақстан Республикасының кодекстерімен реттелетін қоғамдық қатынастар

Қазақстан	Республикасының	кодекстері:
	1)	б ю д ж е т т і к ;
	2)	а з а м а т т ы қ ;
3)	а з а м а т т ы қ	і с жү р г і з у ;
	4)	н е к е - о т б а с ы ;
	5)	э к о л о г и я л ы қ ;
	6)	с у ;
	7)	ж е р ;
	8)	о р м а н ;
	9)	с а л ы қ ;
	1 0)	к е д е н ;
	1 1)	е ң б е к ;
12)	қылмыстық жазаларды орындауға	байланысты;
13)	әкімшілік жауаптылыққа тартуға	байланысты;
14)	қылмыстық жауаптылыққа тартуға	байланысты;
	1 5)	қылмыстық іс жүргізу;
	1 6)	денсаулық сақтау саласы;

17) кәсіпкерлік саласы;

18) жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану саласы сияқты біртектес аса маңызды қоғамдық қатынастарды реттеу мақсатында қабылданады.

9-бап. Шоғырландырылған заңдармен реттелетін қатынастар

Қазақстан Республикасының шоғырландырылған заңдары заңнаманың құрылымын жетілдіру мақсатында қабылданады және өз сипатына қарай:

1) мемлекеттік мүлік;

2) жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару;

3) білім және ғылым;

4) азаматтық қорғау;

5) тұрғын үй қатынастары;

6) қаржы нарығы мен қаржылық ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау;

7) көлік;

8) рұқсаттар және хабарламалар;

10) оңалту және банкроттық;

10) сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы (аясындағы) кешенді қоғамдық қатынастарды реттейтін заңдарды біріктіреді.

10-бап. Нормативтік құқықтық актілердің сатысы

1. Қазақстан Республикасы Конституциясының жоғары заң күші бар.

2. Конституцияны қоспағанда, өзге нормативтік құқықтық актілердің заң күшінің арақатынасы мынадай төмендей беретін деңгейлерге сәйкес болады:

1) Конституцияға өзгерістер мен толықтырулар енгізетін заңдар;

2) Қазақстан Республикасының конституциялық заңдары мен Қазақстан Республикасы Президентінің конституциялық заң күші бар жарлықтары;

3) Қазақстан Республикасының кодекстері;

4) шоғырландырылған заңдар, Қазақстан Республикасының заңдары, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Президентінің заң күші бар жарлықтары;

5) Қазақстан Республикасының Парламенті мен оның палаталарының нормативтік қаулылары;

6) Қазақстан Республикасы Президентінің нормативтік құқықтық жарлықтары;

7) Қазақстан Республикасы Үкіметінің нормативтік құқықтық қаулылары;

8) Қазақстан Республикасының министрлері мен орталық мемлекеттік органдарының өзге де басшыларының нормативтік құқықтық бұйрықтары, Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының, Қазақстан Республикасы Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің, Қазақстан Республикасы Ұлттық банкінің және өзге де орталық мемлекеттік органдарының нормативтік құқықтық қаулылары;

9) мәслихаттардың нормативтік құқықтық шешімдері, әкімдіктердің нормативтік құқықтық қаулылары, әкімдердің нормативтік құқықтық шешімдері, тексеру

комиссияларының нормативтік құқықтық қаулылары.

3. Төменгі деңгейдегі нормативтік құқықтық актілердің әрқайсысы жоғары деңгейдегі нормативтік құқықтық актілерге қайшы келмеуге тиіс.

4. Туынды түрдегі нормативтік құқықтық актінің нормативтік құқықтық актілер сатысындағы орны актінің негізгі түрінің деңгейімен айқындалады.

5. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің және Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары осы бапта белгіленген нормативтік құқықтық актілердің сатысынан тыс тұрады.

11-бап. Нормативтік құқықтық актілердің тікелей қолданылуы

1. Егер нормативтік құқықтық актілердің өздерінде немесе оларды қолданысқа енгізу туралы актілерде өзгеше ескертілмесе, барлық нормативтік құқықтық актілер **т і к е л е й** **қ о л д а н ы л а д ы .**

2. Қолданысқа енгізілген нормативтік құқықтық актілерді қолдану үшін қандай да болсын қосымша нұсқаулар талап етілмейді.

3. Егер нормативтік құқықтық актінің өзінде оның қандай да бір құқық нормасы қосымша нормативтік құқықтық акт негізінде қолданылатындығы көрсетілсе, онда бұл норма негізгі және қосымша нормативтік құқықтық актіге сәйкес қолданылады.

Қосымша нормативтік құқықтық акт қабылданғанға дейін тиісті қатынастарды реттейтін нормативтік құқықтық актілер қолданылады.

12-бап. Әртүрлі нормативтік құқықтық актілердің құқық нормаларының қайшылықтары

1. Әртүрлі деңгейдегі нормативтік құқықтық актілердің нормаларында қайшылықтар болған кезде неғұрлым жоғары деңгейдегі актінің нормалары **қ о л д а н ы л а д ы .**

2. Заңдар нормаларының Қазақстан Республикасы кодекстерінің нормаларымен алшақтығы болған жағдайларда олар кодекстерге тиісті өзгерістер енгізілгеннен кейін **ғ а н а** **қ о л д а н ы л у ы** **м ү м к і н**

3. Тең заңдық күші бар нормативтік құқықтық актілердің нормалары арасында қайшылықтар болған жағдайда жалпы қағидадан алып тастауды көздейтін нормативтік құқықтық **актінің** **нормалары** **қолданылады.**

4. Тең заңдық күші және бірыңғай реттеу нысанасы бар нормативтік құқықтық актілердің нормалары арасында қайшылықтар болған жағдайда, қолданысқа кейінірек енгізілген нормативтік құқықтық актінің нормалары қолданылады.

13-бап. Заң ұқсастығы мен құқық ұқсастығын пайдалану тәртібі

1. Нақты қоғамдық қатынастарды реттейтін құқық нормалары болмаған кезде заң **ұқсастығы** **немесе** **құқық** **ұқсастығы** **қолданылуы** **мүмкін.**

2. Нақты қоғамдық қатынастарды реттейтін құқық нормалары болмаған жағдайда, осы қоғамдық қатынастарға ұқсас қоғамдық қатынастарды реттейтін құқық нормалары

(заң ұқсастығы) қолданылады .

3. Осы баптың 2-тармағында көзделген жағдайларда заң ұқсастығын пайдалану мүмкін болмаған кезде құқық ұқсастығы пайдаланылады.

Бұл ретте заңнаманың және құқықтың нақты салаларына қатысты қағидаттар, сондай-ақ құқықтың жалпы қағидаттары пайдаланылады.

4. Заң ұқсастығы мен құқық ұқсастығын қолдану процесінде жаңа міндеттерді белгілеуге немесе жеке немесе заңды тұлғалардың қолданыстағы құқықтарын шектеуге ж о л б е р і л м е й д і .

Құқық ұқсастығы мен заң ұқсастығын пайдалануға қылмыстық заңнамада, әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада (құқыққа қарсы әрекеттерді белгілейтін нормалар бөлігінде) және салық заңнамасында тыйым салынады.

Заңнаманың өзге де салалары реттейтін қатынастарда заң ұқсастығы мен құқық ұқсастығын қолдану ерекшеліктерін тиісті заңнамалық актілер айқындайды.

14-бап. Мерзімдерді есептеу

1. Заңнамада белгіленген мерзім күнтізбелік күнмен немесе басталуы сөзсіз болатын оқиға көрсетіле отырып айқындалады. Мерзім жылдармен, тоқсандармен, айлармен, апталармен, күндермен немесе сағаттармен есептелетін уақыт кезеңі ретінде д е б е л г і л е н у і м ү м к і н .

2. Жылдармен есептелетін мерзім оның басталуы айқындалған күнтізбелік күннен немесе оқиға басталған күннен басталады және мерзімнің соңғы жылының тиісті айы мен күнінде аяқталады. Егер мерзімнің аяқталуы тиісті күн саны жоқ айға тура келсе, онда мерзім осы айдың соңғы күнінде аяқталады.

Айлармен есептелетін мерзім оның басталуы айқындалған күнтізбелік күннен немесе оқиға басталған күннен басталады және мерзімнің соңғы айының тиісті күнінде (күн санында) аяқталады. Егер мерзімнің аяқталуы тиісті күн саны жоқ айға тура келсе, онда мерзім осы айдың соңғы күнінде аяқталады.

Апталармен есептелетін мерзім оның басталуы айқындалған күнтізбелік күннен немесе оқиға басталған күннен басталады және мерзімнің соңғы аптасының тиісті к ү н і н д е а я қ т а л а д ы .

Күндермен есептелетін мерзім оның басталуы айқындалған күнтізбелік күннен немесе оқиға басталған күннен басталады және белгіленген кезеңнің соңғы күнінде а я қ т а л а д ы .

Сағаттармен есептелетін мерзім оның басталуы айқындалған оқиға басталған минуттан басталады және белгіленген кезеңнің соңғы минутында аяқталады.

3. Уақыт кезеңімен айқындалатын мерзімнің өтуі оның басталуы айқындалған күнтізбелік күннен немесе оқиға басталғаннан кейінгі келесі күні басталады.

Егер мерзімнің соңғы күні жұмыс күні болмаса, мерзімнің аяқталу күні сол күннен кейінгі таяудағы келесі жұмыс күні болып есептеледі.

4-тарау. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларын дайындауды жоспарлау

15-бап. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларын дайындау жоспары

1. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларын дайындау жоспарлары бір жылға жасалатын ағымдағы және неғұрлым ұзақ мерзімге жасалатын перспективалық жоспарлар болып бөлінеді.

Перспективалық жоспарларда неғұрлым маңызды нормативтік құқықтық актілерді, сондай-ақ дайындау уақыты бір жылдан астам мерзімге жоспарланатын нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу көзделеді.

2. Дайындау жоспарларында:

1) оның деңгейін, нысаны мен реттеу мәнін бейнелейтін нормативтік құқықтық актінің атауы;

2) дайындау мерзімдері;

3) жобаны әзірлеуге жауапты уәкілетті органдар мен ұйымдар көрсетіледі.

3. Егер осы Заңда және басқа да заңнамада өзгеше көзделмесе, нормативтік құқықтық актілерді дайындау жоспарларын тиісті актілерді қабылдауға құзыретті уәкілетті органдар жасап, бекіте алады.

4. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларын дайындау жоспарларын жасаған кезде мемлекеттік және өзге де органдар мен ұйымдардың, оның ішінде ғылыми ұйымдардың ұсыныстары, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасының және өзге де мүдделі тұлғалардың құқықтық мониторингтің қорытындылары бойынша дайындалған ұсыныстары ескеріледі.

5. Нормативтік құқықтық актілер жобасын дайындау жоспарларын жасайтын және бекітетін уәкілетті органдар жоспарларға осы актілердің дайындалуын бейнелейтін басқа да көрсеткіштер енгізуі мүмкін.

6. Қазақстан Республикасының Президенті шығаратын нормативтік құқықтық актілердің жобаларын дайындау тәртібін және жоспарлау нысанын Қазақстан Республикасының Президенті айқындайды.

16-бап. Заңнамалық актілердің жобаларын дайындауды жоспарлау

1. Заңнамалық актілердің жобаларын дайындауды перспективалық жоспарлау Заң шығару жұмысының тұжырымдамалық жоспары шеңберінде жүзеге асырылады.

2. Заң шығару жұмысының тұжырымдамалық жоспары Парламенттің кезекті шақырылымы кезеңіне қабылданады және Парламент сессиялары бойынша заңнамалық актілер жобаларын (Парламенттің және оның Палаталарының қаулыларын қоспағанда) дайындау болжанатын заңнама саласын (аясын) көрсетеді.

3. Заң шығару жұмысының тұжырымдамалық жоспары Парламент Палаталарының

және Қазақстан Республикасы Үкіметінің шоғырландырылған ұсыныстары негізінде ж а с а л а д ы .

4. Заң шығару жұмысының тұжырымдамалық жоспарын Әділет министрлігі әзірлейді, Парламент Палаталарымен келісіледі және оны Қазақстан Республикасының Президенті б е к і т е д і .

5. Заң шығару жұмысының тұжырымдамалық жоспарын іске асыру мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі бір жылға жасалатын заң жобалау жұмыстарының ағымдағы ж о с п а р л а р ы н б е к і т е д і .

6. Заң жобалау жұмыстарының ағымдағы жоспарларды Әділет министрлігі әзірлейді және Қазақстан Республикасының Президентімен келісіледі.

7. Заң жобалау жұмыстарының ағымдағы жоспарлары:

1) әзірленуі алдағы жылы болжанатын, оның деңгейін, нысанын және реттеу нысанасын бейнелейтін заң жобасының атауын;

2) заң жобасын әзірлеу мерзімдерін;

3) заң жобасын әзірлеуге жауапты уәкілетті органдар мен ұйымдарды қамтуға тиіс.

8. Ағымдағы жоспарларды жасау кезінде заң жобаларын әзірлеуді бейнелейтін басқа да мәліметтер көзделуі мүмкін.

9. Қазақстан Республикасының Парламенті қабылдайтын заңнамалық актілердің жобаларын дайындау тәртібін және жоспарлау нысанын Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабының 3-тармағында белгіленген өз құзыретіне сәйкес Парламент және оның Палаталары айқындайды.

10. Осы баптың талаптары Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамасы тәртібімен Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне енгізілетін заңнамалық актілердің жобаларын дайындауға қолданылмайды.

5-тарау. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларын дайындау және ресімдеу

17-бап. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеушілер

1 Президент Әкімшілігі, Үкімет, өзге де мемлекеттік органдар, олардың келісімі бойынша ұйымдар мен азаматтар Қазақстан Республикасы Президентінің немесе Қазақстан Республикасы Президентінің тапсырмасына негізделген Қазақстан Республикасы Президенті Әкімшілігі Басшысының тапсырмасы бойынша Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамашылығы тәртібімен Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне енгізілетін заң жобаларының әзірлеушілері б о л ы п т а б ы л а а л а д ы .

Қазақстан Республикасы Парламенті депутаттарының заң шығару бастамашылығы тәртібімен дайындалатын заң жобаларының әзірлеушілері Парламент депутаттары

Қазақстан Республикасы Үкіметінің заң шығару бастамашылығы тәртібімен дайындалатын заң жобаларының әзірлеушілері орталық мемлекеттік органдар болып т а б ы л а д ы .

2. Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамашылығы тәртібімен Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне енгізілетін заң жобаларын әзірлеу туралы ұсыныстарды Қазақстан Республикасы Президентінің қарауына оның Әкімшілігі, Үкімет, орталық және жергілікті мемлекеттік органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, сондай-ақ ұйымдар мен азаматтар енгізе алады.

3. Өзге де нормативтік құқықтық актілердің жобаларын, егер Қазақстан Республикасының заңнамасында өзгеше белгіленбесе, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген құзыретіне сәйкес уәкілетті органдар өз бастамасымен немесе жоғары тұрған мемлекеттік органдардың және лауазымды тұлғалардың тапсырмалары бойынша әзірлейді.

4. Өзге де мемлекеттік органдар, ұйымдар мен азаматтар нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу жөнінде ұсыныс енгізуге немесе мұндай актілердің бастамашылық жобаларын уәкілетті органдардың қарауына беруге құқылы. Уәкілетті органдар оларды өздері әзірлейтін нормативтік құқықтық актілердің жобалары үшін негіз ретінде қабылдауы немесе олардың одан әрі әзірленуін және жобалардың қабылдануын орынсыз деп тануы мүмкін.

18-бап. Нормативтік құқықтық актінің жобасын әзірлеу тәртібі

1. Нормативтік құқықтық актінің жобасын әзірлеуші уәкілетті орган жобаны дайындау жөніндегі жұмыс тобын құрады немесе оны дайындауды өз бөлімшелеріне тапсырады .

Егер Қазақстан Республикасының заңнамасында өзгеше белгіленбесе, уәкілетті орган нормативтік құқықтық актінің жобасын дайындауды өзіне ведомстволық бағынысты мемлекеттік органдар мен ұйымдарға тапсыра алады немесе бөлінген бюджет қаражаты мен гранттарды осы мақсаттарға пайдалана отырып, оны дайындауға шарттық негізде мамандарға, Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасына, ғылыми мекемелерге, жекелеген ғалымдарға немесе олардың ұжымдарына , оның ішінде шетелдіктерге тапсырыс бере алады.

Уәкілетті орган нормативтік құқықтық актілердің балама жобаларын дайындауды бірнеше мемлекеттік органдар мен ұйымдарға тапсыруға немесе оларды әзірлеуді шарттық негізде, оның ішінде конкурс бойынша Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасына, бірнеше ғылыми мекемелерге немесе ғалымдарға тапсыруға қ ұ қ ы л ы .

Нормативтік құқықтық актінің жобасын дайындауға нормативтік құқықтық актінің жобасын дайындауға жауапты уәкілетті органның заң бөлімшесі қызметкерлерінің

қ а т ы с у ы

м і н д е т т і .

Жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын нормативтік құқықтық актілерді әзірлеуге Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы және жеке кәсіпкерлік субъектілерінің аккредиттелген бірлестіктері өкілдерінің қатысуы м і н д е т т і .

Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары заң жобасын дайындау жөніндегі жұмыс тобының жұмысына кез келген сатыда қатысуға құқылы.

2. Уәкілетті орган заң жобасын әзірлеу басталғанға дейін оның тұжырымдамасын ә з і р л е й д і .

Осы талап заң жобаларын Қазақстан Республикасы Президентінің немесе Қазақстан Республикасы Парламенті депутаттарының заң шығару бастамашылығы тәртібімен әзірлеу жағдайларына қолданылмайды.

Заң жобалары тұжырымдамаларын қарау тәртібі мен оларға қойылатын талаптарды Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітетін Қазақстан Республикасының уәкілетті органдарында Заң жобалау жұмыстарын ұйымдастыру қағидаларымен айқындалады.

3. Заңдардың, Қазақстан Республикасы Президентінің нормативтік құқықтық жарлықтарының, Қазақстан Республикасы Үкіметінің нормативтік құқықтық қаулыларының жобаларын және басқа да уәкілетті органдардың нормативтік құқықтық актілері жобаларын дайындауға әртүрлі білім салаларының мамандары, ғылыми мекемелер мен ғылыми қызметкерлер, қоғамдық бірлестіктер өкілдері қатыстырылуы м ү м к і н .

4. Бір деңгейдегі уәкілетті органдардың заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерінің жобаларын бірнеше уәкілетті орган әзірлеуі, ал қажет кезінде қабылдауы м ү м к і н .

Бірнеше уәкілетті органның заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерінің жобаларын олар осы Заңда көзделген тәртіппен бірлесіп әзірлейді және уәкілетті органдар басшылары қол қоятын бірлескен нормативтік құқықтық актілер түрінде қ а б ы л д а й д ы .

Бірлескен нормативтік құқықтық актілердің туынды түрлері туынды нормативтік құқықтық актіні қабылдаған уәкілетті органдардың негізгі нормативтік құқықтық актілері арқылы бекітіліп, онда туынды актіні қабылдауға арқау болған негізгі нормативтік құқықтық актілер көрсетіледі.

5. Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамашылығы тәртібімен заңнамалық актінің жобасын әзірлеу тапсырылған Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігі немесе Қазақстан Республикасының өзге де мемлекеттік органдары, егер Қазақстан Республикасының Президенті немесе оның тапсырмасы бойынша Қазақстан Республикасының Президенті Әкімшілігінің Басшысы өзгеше мерзім белгілемесе, заңнамалық актінің жобасын әзірлеуді бір ай мерзімде жүзеге а с ы р а д ы .

6. Осы Заңның 7-бабы 2-тармағының 3), 5), 6), 7), 8) тармақшаларында көзделген нормативтік құқықтық актілерді қоспағанда, Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі нормативтік құқықтық актілердің жобалары бойынша заң сараптамасын жүргізеді.

7. Егер Қазақстан Республикасы заңнамалық актісінің, Қазақстан Республикасы Президентінің нормативтік құқықтық жарлығының, Қазақстан Республикасы Үкіметінің нормативтік құқықтық қаулысының дайындалып жатқан жобасының құқық нормаларын іске асыру үшін бір деңгейдегі немесе төменгі деңгейдегі нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу қажет болса, онда нормативтік құқықтық актінің негізгі түрінің жобасымен бір мезгілде көрсетілген өзгерістерімен және (немесе) толықтыруларымен бірге актілердің жобалары дайындалуға немесе тиісті органдарға осындай актілерді дайындау туралы тапсырмалар берілуге тиіс.

8. Әзірленген заңдардың жобалары мүдделі мемлекеттік органдарға келісуге жіберіле отырып, бір мезгілде уәкілетті органның интернет-ресурсына орналастырылады.

Конституциялық Кеңестің және Жоғарғы Соттың нормативтік қаулыларын қоспағанда, азаматтардың құқықтарына, бостандықтары мен міндеттеріне қатысты нормативтік құқықтық актілердің жобалары уәкілетті мемлекеттік органдардың интернет-ресурстарында орналастырылады.

19-бап. Жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу мен қабылдаудың ерекшеліктері

1. Орталық мемлекеттік, жергілікті өкілді және атқарушы органдар жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын нормативтік құқықтық актінің жобасын сараптамалық қорытынды алу үшін, оның ішінде осы жобаны мүдделі мемлекеттік органдармен келесі әрбір келісу кезінде түсіндірме жазбаны міндетті түрде қоса бере отырып, жеке кәсіпкерлік субъектілерінің аккредиттелген бірлестіктеріне және Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасына жібереді.

Жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын нормативтік құқықтық актінің жобасына сараптамалық қорытынды беру үшін мемлекеттік органдар белгілейтін мерзім жеке кәсіпкерлік субъектілерінің аккредиттелген бірлестіктеріне, Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасына ол келіп түскен кезден бастап он жұмыс күнінен кем болмауға тиіс.

Жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын нормативтік құқықтық актінің жобасына түсіндірме жазбада нормативтік құқықтық актінің қолданысқа енгізілуіне байланысты жеке кәсіпкерлік субъектілері шығындарының азайғанын және (немесе) ұлғайғанын растайтын есептердің нәтижелері қамтылуға тиіс.

3. Сараптамалық қорытындылар жеке кәсіпкерлік субъектілерінің аккредиттелген

бірлестіктері, Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы мүшелерінің шоғырландырылған пікірін білдіреді, ұсынымдық сипатта болады және нормативтік құқықтық акт қабылданғанға дейін оның жобасына, оның ішінде осы жобаны мүдделі мемлекеттік органдармен келесі әрбір келісу кезінде міндетті қосымша болып т а б ы л а д ы .

Сараптамалық қорытындылар қазақ және орыс тілдерінде беріледі.

4. Мемлекеттік орган сараптамалық қорытындымен келісу кезінде нормативтік құқықтық актінің жобасына тиісті өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізеді.

Мемлекеттік орган сараптамалық қорытындымен келіспеген жағдайда жеке кәсіпкерлік субъектілерінің аккредиттелген бірлестіктеріне, Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасына келіспеуінің себептерін негіздей отырып, жауап жібереді. Мұндай негізделген жауаптар нормативтік құқықтық актінің жобасына ол қабылданғанға дейін міндетті қосымша болып табылады.

Нормативтік құқықтық актінің жобасы бойынша жеке кәсіпкерлік субъектілерінің аккредиттелген бірлестіктері, Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы ескертпелері бар сараптамалық қорытынды берген және сарапшылық кеңестің мүшесі сарапшылық кеңестің отырысын өткізуді талап еткен жағдайларда мұндай отырыстың өткізілуі міндетті болып табылады.

Бұл ретте сарапшылық кеңестің отырыстары сарапшылық кеңестің мүшелерін тікелей шақыру не нақты уақыт режимінде интернет-конференция өткізу арқылы жү р г і з і л у і м ү м к і н .

5. Жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын нормативтік құқықтық актіні қолданысқа енгізу мерзімі Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген талаптарға байланысты қызметін жүзеге асыруға дайындалу үшін жеке кәсіпкерлік субъектісіне қажетті мерзімді негізге ала отырып, белгіленуге тиіс.

Нормативтік құқықтық актілердің қолданысқа енгізілу тәртібі мен мерзімдері жеке кәсіпкерлік субъектілеріне залал келтірмеуге тиіс.

6. Осы бапта көзделген рәсімдер жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын нормативтік құқықтық актілерді қабылдаудың міндетті шарттары болып т а б ы л а д ы .

7. Жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын нормативтік құқықтық актілердің жобалары, олар тиісті органда немесе сарапшылық кеңес отырысында қаралғанға дейін, интернет-ресурстарды қоса алғанда, бұқаралық ақпарат құралдарында міндетті түрде жариялануға (таратылуға) жатады.

20-бап. Нормативтік құқықтық актінің жобасын мүдделі мемлекеттік органдармен және ұйымдармен келісу

1. Нормативтік құқықтық актінің дайындалған жобасы, ал қажет болған кезде – оны іске асыру мақсатында қабылданатын басқа нормативтік құқықтық актінің жобасы да мүдделі мемлекеттік органдармен және ұйымдармен келісуге жіберіледі.

Мемлекеттік кірістерді қысқартуды немесе мемлекеттік шығыстарды ұлғайтуды көздейтін нормативтік құқықтық актілердің жобаларына қаржы-экономикалық есептеулер қоса беріледі.

Егер заң жобасында қамтылған құқық нормаларын іске асыру үшін заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерді қабылдау қажет болса (егер ондай қажеттілік болмаса, онда ол ілеспе хатта көрсетіледі), заң жобасына заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілердің жобалары қоса беріледі. Егер заңға тәуелді нормативтік құқықтық актінің жобасын әзірлеу басқа мемлекеттік органның құзыретіне жататын болса, онда осы мемлекеттік орган заңға тәуелді нормативтік құқықтық актінің тиісті жобасын заң жобасын әзірлеуші мемлекеттік органға табыс етеді.

2. Қазақстан Республикасы Президенті актілерінің жобаларын және Қазақстан Республикасы Президентінің немесе Қазақстан Республикасы Парламенті депутаттарының заң шығару бастамашылығы тәртібімен енгізілетін заңнамалық актілерінің жобаларын қоспағанда, нормативтік құқықтық актілердің жобалары міндетті түрде келісілуге тиісті мемлекеттік органдардың тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

3. Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамашылығы тәртібімен дайындалған заңнамалық актілердің жобалары Қазақстан Республикасының Президенті немесе оның тапсырмасы бойынша Қазақстан Республикасы Президенті Әкімшілігінің Басшысы айқындайтын жағдайларда мүдделі мемлекеттік органдармен келісіледі.

4. Нормативтік құқықтық актінің жобасы келісілуге жіберілген мемлекеттік органдар мен ұйымдар, егер Қазақстан Республикасының Президенті, Қазақстан Республикасының Үкіметі өзгеше белгілемесе, оны алған күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде нормативтік құқықтық актінің жобасы бойынша өз ескертпелері мен ұсыныстарын дайындауға немесе олардың жоқтығы туралы нормативтік құқықтық актінің жобасын әзірлеген органға хабарлауға тиіс.

Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамашылығы тәртібімен Қазақстан Республикасының Мәжілісіне енгізілетін заңнамалық актілер жобаларының келісу мерзімі, егер Қазақстан Республикасының Президенті немесе оның тапсырмасы бойынша Қазақстан Республикасы Президенті Әкімшілігінің Басшысы өзге, неғұрлым қысқа мерзім белгілемесе, он жұмыс күнінен аспауға тиіс.

Мемлекеттік органның нормативтік құқықтық актінің жобасы бойынша ескертпелері кемшіліктерді жою жөніндегі ұсыныстарды қамтуға тиіс, негізделген және түбегейлі болуға, жазбаша нысанда берілуге тиіс.

5. Нормативтік құқықтық актінің жобасын әзірлеуші орган алынған ескертпелер бойынша нормативтік құқықтық актінің жобасын пысықтайды, ал жұмыс тобы қабылданған және қабылданбаған ескертпелер туралы, ескертпелердің қабылданбау себептері туралы анықтама жазады. Бұл анықтама жұмыс тобын құрған мемлекеттік органға нормативтік құқықтық актінің жобасымен бірге беріледі.

6. Жұмыс тобын құрған мемлекеттік орган нормативтік құқықтық актінің жобасына өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізе алады, бұлар жұмыс тобында талқылануға тиіс немесе нормативтік құқықтық актінің жобасын жұмыс тобына п ы с ы қ т а у ғ а қ а й т а р а д ы .

7. Заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілердің жобаларын әзірлеудің, келісудің тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

21-бап. Нормативтік құқықтық актінің деректемелері

Нормативтік құқықтық актілердің мынадай деректемелері болуға тиіс:

- 1) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасы;
- 2) актінің нысанын көрсету: Қазақстан Республикасының конституциялық заңы; Қазақстан Республикасы Президентінің конституциялық заң күші бар жарлығы; Қазақстан Республикасының кодексі; Қазақстан Республикасының заңы; Қазақстан Республикасы Президентінің заң күші бар жарлығы; Қазақстан Республикасы Парламентінің қаулысы; Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының қаулысы; Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің қаулысы; Қазақстан Республикасы Президентінің жарлығы; Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы; министрдің бұйрығы; орталық мемлекеттік орган басшысының бұйрығы; орталық мемлекеттік органның қаулысы; мәслихаттың шешімі; әкімдіктің қаулысы; әкімнің шешімі; тексеру комиссияларының қаулылары; осы Заңда көзделген нормативтік құқықтық актінің өзге д е н ы с а н ы ;
- 3) осы нормативтік құқықтық актінің реттеу нысанасын білдіретін тақырып;
- 4) нормативтік құқықтық актінің қабылданған жері мен жылы, күні, айы;
- 5) нормативтік құқықтық актінің тіркеу нөмірі;
- 6) нормативтік құқықтық актілерге қол қоюға уәкілеттік берілген адамның немесе а д а м д а р д ы ң қ о л т а ң б а л а р ы ;
- 7) Осы Заңның 7-бабы 2-тармағының 6), 7), 8) тармақшаларында көзделген нормативтік құқықтық актінің мемлекеттік тіркелген күні мен нөмірін көрсету;
- 8) елтаңбалы мөр.

22-бап. Нормативтік құқықтық актінің құрылымы

1. Нормативтік құқықтық актінің негізгі құрылымдық элементтері құқық нормаларын қамтитын абзац, бөлік, тармақша, тармақ және бап болып табылады.

Нормативтік құқықтық акт бабының, тармағы мен тармақшасының ішінде бөлік – құқықтың қисынды аяқталған, бас әріптен басталатын азат жол арқылы бөлініп көрсетілген бөлек нормасы болуы мүмкін.

Мәтіннің мағыналық жағынан тұтас, бірінші жолда азат жол арқылы бөлініп көрсетілетін және кіші әріппен басталатын бөлігі, бөліктің бас әріппен басталатын бірінші абзацын қоспағанда, абзац деп саналады. Абзацтар (бөліктің бірінші және соңғы абзацтарынан басқасы) нүктелі үтірмен аяқталады.

Заңнамалық актілер, әдетте, «бап» деген атауы бар баптардан тұрады, олар бөлікті,

тармақты, тармақшаны және абзацты қамтуы мүмкін.

Өзге де нормативтік құқықтық актілер олардың атауы «тармақ» деген сөзбен жазылмайтын тармақтардан тұрады, олар тармақшаларды, бөліктерді, абзацтарды қ а м т у ы м ү м к і н .

2. Көлемі ауқымды нормативтік құқықтық актілердің мазмұны жағынан жақын баптары (тармақтары) тарауларға біріктірілуі мүмкін. Мазмұны жағынан жақын бірнеше тарау – бөлімдерге, ал бөлімдер нормативтік құқықтық актінің бөліктеріне біріктірілуі мүмкін. Көлем жағынан үлкен тараулар мен бөлімдерде тиісінше параграфтар және кіші бөлімдер бөлініп көрсетілуі мүмкін.

Нормативтік құқықтық актілердегі тарау, параграф, бөлім, кіші бөлім тиісінше « тарау», «параграф», «бөлім», «кіші бөлім» деген сөздермен белгіленеді.

3. Кодекс, әдетте, «бөлік» деген сөзбен аталмайтын бөліктерге бөлінетін баптардан тұрады, олар араб цифрларымен нөмірленеді.

4. Нормативтік құқықтық актінің әрбір тармағы, бабы, параграфы, тарауы, кіші бөлімі және бөлімі араб цифрларымен нөмірленеді. Нормативтік құқықтық акт баптарының, тарауларының, бөлімдерінің және бөліктерінің нөмірленуі тұтастай болып табылады. Нормативтік құқықтық актінің әрбір тарауындағы параграфтар және әрбір бөлімдегі кіші бөлімдер дербес нөмірленеді.

5. Тармақтардағы тармақшалар және баптардағы тармақтар тиісінше дербес нөмірленеді. Тармақтардағы тармақшалардың нөмірленуі араб цифрларымен жақша арқылы мынадай түрде белгіленеді: 1), 2), 3) және одан әрі қарай.

6. Заңды қабылдаудың мақсаттарын және оның алдында тұрған негізгі міндеттерді түсіндіру қажет болған жағдайларда құқық нормаларын жазудың алдынан кіріспе бөлік (к і р і с п е) б е р і л е д і .

Кіріспе бөлік (кіріспе) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы заң жобаларында жазылмайды.

7. Нормативтік құқықтық актіде пайдаланылатын терминдер мен анықтамаларды нақтылау қажет болған жағдайда, онда олардың мәнін түсіндіретін бап (тармақ) беріледі. Қазақ тіліндегі нормативтік құқықтық актідегі терминдер мен анықтамалар әліпбилік ретпен орналастырылады. Орыс тіліндегі нормативтік құқықтық актідегі терминдер мен анықтамалар қазақ тілінде жазылған ретпен сәйкес келуге тиіс.

Нормативтік құқықтық актіде пайдаланылатын терминдер мен анықтамалар біртектес қоғамдық қатынастарды реттейтін жоғары тұрған нормативтік құқықтық актіде қолданылатын терминдер мен анықтамаларға сәйкес келуге тиіс.

8. Нормативтік құқықтық актінің құрылымдық элементі тиісті нұсқауларды нормативтік құқықтық актінің мәтінінде құқық нормасының мағынасына нұқсан келтірмей жазу мүмкін болмаған кезде ескертпемен толықтырылуы мүмкін.

9. Пайдалануға ыңғайлы болуы үшін нормативтік құқықтық актінің әрбір бабының, тарауының, бөлімінің, бөлігінің, сондай-ақ тарау параграфының және бөлімнің кіші

бөлімінің тақырыптары болуға тиіс.

Бұл талап заңнамалық актілерге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы заңнамалық актілердің баптарына қолданылмайды.

Нормативтік құқықтық акт бөліктерінің, бөлімдерінің, кіші бөлімдерінің, тарауларының және параграфтарының тақырыптары алдыңғы мәтіннен – екі, ал келесі мәтіннен бір жоларалық интервалмен бөлінеді.

Нормативтік құқықтық актінің, сондай-ақ оның бабының, тарауының, бөлігінің, бөлімінің, кіші бөлімінің және параграфының тақырыбы нормативтік құқықтық актінің өзінің, сондай-ақ тиісті бабының, тарауының бөлігінің, бөлімінің, кіші бөлімінің және параграфының реттеу нысанасын көрсетуге тиіс.

10. Кодекстің құрылымына мазмұн кіреді. Баптың тақырыбына өзгеріс енгізген кезде мазмұнға тиісті өзгерістер енгізу қажет.

11. Нормативтік құқықтық актінің құрылымына қосымшалар енгізілуі мүмкін.

23-бап. Нормативтік құқықтық акт мәтінінің мазмұны мен жазылу стиліне қойылатын талаптар

1. Мемлекеттік органдардың қоғамдық қатынастарды мемлекеттік реттеу саласындағы құзыреті, функциялары мен міндеттері нормативтік құқықтық актілерде Қазақстан Республикасының әкімшілік рәсімдер туралы заңнамасына сәйкес мемлекеттік басқару деңгейі бойынша аражігі айқын ажыратылып белгіленуге тиіс.

Мемлекеттік органдардың типтік функцияларын айқындау жөніндегі әдістемелік ұсынымдарды Қазақстан Республикасының Үкіметі қабылдайды.

2. Нормативтік құқықтық актінің мәтіні бірыңғай қаріппен басылуға тиіс.

3. Нормативтік құқықтық актінің мәтіні әдеби тіл нормалары, заң терминологиясы және заң техникасы сақтала отырып жазылады, оның ережелері барынша қысқа болуға, нақты және әртүрлі түсіндіруге жатпайтын мағынаны қамтуға тиіс. Нормативтік құқықтық актінің мәтінінде мағыналық және құқықтық жүктемесі жоқ декларативтік сипаттағы ережелер қамтылмауға тиіс.

Көнерген және көп мағыналы сөздер мен сөз орамдарын, эпитеттерді, метафораларды қолдануға, сөздерді қысқартуға жол берілмейді. Нормативтік құқықтық актінің құрылымдық элементінде жазылған құқық нормасы дәл осы актінің басқа құрылымдық элементтерінде қайталап жазылмайды.

Қазақ және орыс тілдеріндегі нормативтік құқықтық актілердің мәтіндері теңтүпнұсқалы болуға тиіс.

4. Заңнамалық актіде оның мәтінінде пайдаланылатын құқықтық реттеудің негізгі қағидаттары, негізгі ұғымдар, заңнамалық акт күшіне енгізілігеннен кейінгі өзге де нормативтік құқықтық актілерді қолданудың тәртібі мен шарттары белгіленуі мүмкін.

Заңнамалық актінің өтпелі ережелерінде ол қолданысқа енгізілгенге дейін қатынастарды реттеу тәртібі көрініс табады, құқықтың жаңа нормаларына өтудің мерзімдері мен тәсілдері белгіленеді.

Заңнамалық актінің қорытынды ережелерінде осы актіні қолданысқа енгізу туралы, күші жойылды деп тану туралы, бұрын шығарылған актінің күшін жою туралы нормалар бекітіледі. Осы актіні орындау және дамыту мақсатында, қажет болған жағдайда басқа да мемлекеттік органдардың актілерді шығаруы туралы талаптар белгіленеді.

Осы тармақта белгіленген талаптар Парламенттің және оның Палаталарының қаулыларына қолданылмайды.

5. Нормативтік құқықтық актілердегі тапсырмалар мемлекеттік органдарға не, қажет болған жағдайда олардың басшыларының атына жолдануға тиіс.

Тапсырма беруші тұлғаға бағынысты емес мемлекеттік органдарға қатысты нормативтік құқықтық актілердегі тапсырмалар ұсынымдық нысанда не олармен келісім бойынша жазылуға тиіс. Осы соңғы келісілген жағдайда мемлекеттік органның атауынан кейін «(келісім бойынша)» деген белгі көрсетіледі.

6. Нормативтік құқықтық актінің мәтінінде Қазақстан Республикасы және Қазақстан атаулары тең мағынада болады.

Нормативтік құқықтық актінің мәтінінде мемлекеттік органдардың және өзге де ұйымдардың атаулары ресми атауына сәйкес толық және бүкіл мәтін бойынша бірізді жазылуға тиіс.

Нормативтік құқықтық акт мәтінінің қарапайым және ықшам болуын қамтамасыз ету мақсатында нормативтік құқықтық акт мәтінінің өзінде қысқартудың не аббревиатураның мағынасын таратып жаза отырып, мемлекеттік органдардың және өзге де ұйымдардың атауларын қысқартуға жол беріледі.

7. Нормативтік құқықтық актілердің мәтінінде абзацтарды дефистермен немесе өзге де белгілермен белгілеуге, жекелеген сөздер мен сөз тіркестерін ерекшелеп және астын сызып көрсетуге жол берілмейді.

24-бап. Нормативтік құқықтық актілерде сілтеме жасау және қайта жаңғырту

1. Қажет болған жағдайда нормативтік құқықтық актілерде жоғары тұрған нормативтік құқықтық актілердің құрылымдық элементтеріне сілтемелер жасалуы, сондай-ақ осындай актілерге сілтеме жасала отырып, жоғары тұрған нормативтік құқықтық актілерден жекелеген құқық нормалары қайта жаңғыртылуы мүмкін.

2. Нормативтік құқықтық актінің құрылымдық элементтерінде оның басқа құрылымдық элементтеріне сілтемелер жасауға құқық нормаларының өзара байланысын көрсету не қайталауды болғызбау қажет болатын жағдайларда ғана жол беріледі.

3. Мәтін жолдарына және сөйлемдерге сілтеме жасау кезінде олардың нөмірленуі реттік сан есімдермен (жазумен) белгіленеді.

4. Нормативтік құқықтық актінің мәтінінде құрылымдық элементке сілтеме оның рет нөмірін жазумен немесе цифрлармен (оларды белгілеу үшін сын есімдерді

пайдалануға жол берілмейді) көрсету арқылы келтіріледі.

5. Нормативтік құқықтық актіге сілтеме жасау кезінде келесі кезектілігімен осы нормативтік құқықтық актінің нысаны, қабылданған күні, тіркеу нөмірі және оның тақырыбы көрсетіледі.

Мемлекеттік тіркеуден өткен нормативтік құқықтық актіге сілтеме жасау кезінде оның Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде тіркелген нөмірі қосымша көрсетіледі.

Заңнамалық актілерге сілтеме жасау кезінде, Қазақстан Республикасы Президентінің заң күші бар жарлықтарын қоспағанда, олардың тіркелген нөмірлерін көрсету талап етілмейді.

6. Егер нормативтік құқықтық актінің мәтінде бір нормативтік құқықтық актіге екі және одан артық сілтемелер қатарынан келтірілсе, онда осы нормативтік құқықтық актінің толық тақырыбы оған кейіннен сілтеме жасала отырып, бір рет (мәтінде бірінші аталған кезде) көрсетіледі.

7. Егер нормативтік құқықтық актіде қосымшаларға сілтемелер болса, онда нормативтік құқықтық актіге бір қосымша болатын жағдайды қоспағанда, нормативтік құқықтық актінің мәтінде олардың аталу ретімен берілетін қосымшалардың нөмірлері көрсетіледі.

25-бап. Нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы нормативтік құқықтық актілерді ресімдеу

1. Заңдарды қоспағанда, нормативтік құқықтық актіге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізуді көздейтін нормативтік құқықтық актінің тақырыбында актінің нысанына, қабылданған күніне, тіркеу нөміріне және тақырыбына сілтеме қамтылуға тиіс.

Нормативтік құқықтық актіге немесе нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер және толықтырулар енгізуді көздейтін нормативтік құқықтық актінің тақырыбында бірінші кезекте «өзгерістер» немесе «өзгеріс» деген сөз көрсетіледі.

2. Заңнамалық актілерге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы заңнамалық акт жобасының мәтінде аталған заңнамалық актілердің тақырыбы, қабылданған жылы, күні, айы, сондай-ақ жақша ішінде – олардың алғашқы жарияланған жылы, нөмірі және құжаты, ал оларға өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізілген жағдайда «Қазақстан Республикасы Парламентінің Жаршысы» жинағында тиісті заңнамалық актінің жарияланған жылы, нөмірі және құжаты не, егер заңнамалық акт көрсетілген жинақта жарияланбаса, осы Заңға сәйкес ресми жарияланымның өзге де дереккөзі көрсетіледі.

Нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы нормативтік құқықтық акт жобасының мәтінде көрсетілген нормативтік құқықтық актілердің тақырыбы, қабылданған жылы, күні, айы, тіркеу нөмірі, сондай-ақ

, жақша ішінде – «Қазақстан Республикасының Президенті мен Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілер жинағы» жинағында олардың алғашқы жарияланған жылы, нөмірі және құжаты не, егер нормативтік құқықтық акт ресми жариялануға жатқызылған болса, осы Заңға сәйкес бірінші ресми жарияланған жылы, күні, айы және ресми жарияланымның өзге де дереккөзінің атауы көрсетіледі.

Мемлекеттік тіркеуден өткен нормативтік құқықтық актіге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы нормативтік құқықтық актінің мәтінінде оның Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде тіркелген нөмірі қ о с ы м ш а к ө р с е т і л е д і .

3. Өзгерістер және толықтырулар енгізу туралы нормативтік құқықтық актімен қабылданған, бірақ қолданысқа енгізілмеген құқық нормасына өзгерістер мен толықтырулар енгізілген жағдайда, өзгерістер және толықтырулар енгізу туралы өзгерістер мен толықтырулар нормативтік құқықтық актіге енгізіледі.

4. Үш және одан да көп нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізілген кезде жекелеген қосымшамен ресімделетін тізбе жасалады.

Аталған талап заңнамалық актілерге қолданылмайды.

5. Сол бір нормативтік құқықтық актіге енгізілетін барлық өзгерістер және (немесе) толықтырулар бір тармақпен немесе тармақшамен көзделеді. Өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізілетін нормативтік құқықтық актілер олардың заңдық күшінің арақатынасына қарай, сондай-ақ олардың қабылданған (шығарылған) күні бойынша хронологиялық ретпен орналастырылады.

Сол бір күннің шегінде қабылданған нормативтік құқықтық актілер олардың тіркеу нөмірлеріне немесе ресми жарияланым дереккөздеріндегі құжаттардың нөмірлеріне с ә й к е с к ө р с е т і л е д і .

6. Нормативтік құқықтық актінің құрылымдық элементіне өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізілген кезінде ондай құрылымдық элемент жаңа редакцияда ж а з ы л а д ы .

Осы тармақтың талаптары заң жобаларына және Қазақстан Республикасы Президентінің жарлықтарына қатысты қолданылмауы мүмкін.

7. Жаңа құрылымдық элементтер, сондай-ақ қосымшалар нормативтік құқықтық актінің мәтініне дәл сондай соңғы құрылымдық элементтен кейінгі реттік нөмірлерімен немесе дәл сондай құрылымдық элементтер арасына нормативтік құқықтық актінің соңынан келетін сол құрылымдық элементтерінің нөмірлерін қайталайтын қосымша нөмірлермен енгізіледі, мысалы: 2-1, 2-2-тармақтар; 8-1), 8-2) тармақшалар; 5-1-бөлім; 3 - 1 , 3 - 2 , 3 - 3 - қ о с ы м ш а л а р .

Егер нормативтік құқықтық акт қосымшамен толықтырылса, нормативтік құқықтық актінің мәтініне нормативтік құқықтық актіні қосымшамен немесе нормативтік құқықтық актінің туынды түрімен толықтыру туралы тармақ (тармақша) енгізіледі.

8. Құпиялылық белгісі немесе «Қызмет бабында пайдалану үшін», «Баспасөзде

жарияланбайды», «Баспасөзге арналмаған» деген белгілері бар нормативтік құқықтық актілер тізбеге олардың тақырыбы көрсетілместен енгізіледі.

9. Нормативтік құқықтық актінің мәтініне нормативтік құқықтық акт мәтінінің жартысынан асатын көлемде өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізілген ретте, оның жаңа редакциясы қабылданады.

Заң жобаларын жаңа редакцияда ресімдеу кезінде көлемді айқындау бірлігі бап болып табылады.

Өзге нормативтік құқықтық актіні жаңа редакцияда ресімдеу кезінде көлемді айқындау бірлігі тармақ болып табылады. Осы тармақтың талаптары Қазақстан Республикасының Парламентіне енгізілген заңдардың жобаларын қарау кезінде қолданылмайды.

26-бап. Нормативтік құқықтық актілердің күші жойылды деп тану туралы нормативтік құқықтық актілерді ресімдеу

1. Нормативтік құқықтық актінің қабылдануына байланысты нормативтік құқықтық актілер немесе олардың құрылымдық элементтері, егер олар жаңа нормативтік құқықтық актіге енгізілген құқық нормаларына қайшы келсе немесе оларда қамтылса, күші жойылды деп тануға жатады.

2. Жоғары деңгейдегі нормативтік құқықтық актінің күші жойылды деп танылған кезде, оны іске асыру үшін қабылданған төменгі деңгейдегі нормативтік құқықтық актілердің күші жойылды деп тануға жатады.

Бұл талап жоғары деңгейдегі нормативтік құқықтық актінің жекелеген құқық нормаларын іске асыру үшін төменгі деңгейдегі нормативтік құқықтық актілер қабылданып, одан сол құқық нормалары алып тасталған жағдайларда да қолданылады.

Күші жойылды деп танылуға жататын нормативтік құқықтық актілер олардың заңдық күшінің арақатынасына қарай, сондай-ақ олардың қабылданған күні бойынша хронологиялық тәртіппен орналастырылады.

3. Заңнамалық актілердің күші жойылды деп тану туралы заңнамалық акт жобасының мәтінінде аталған заңнамалық актілердің тақырыбы, қабылданған жылы, күні, айы, сондай-ақ жақшаның ішінде – олардың бастапқы бірінші жарияланған жылы, нөмірі және құжаты, ал оларға өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізілген жағдайда, «Қазақстан Республикасы Парламентінің Жаршысы» жинағында тиісті заңнамалық актінің жарияланған жылы, нөмірі және құжаты не егер заңнамалық акт көрсетілген жинақта жарияланбаса, осы Заңға сәйкес ресми жарияланымның өзге де дерек көзі көрсетіледі.

Нормативтік құқықтық актілердің күші жойылды деп тану туралы нормативтік құқықтық акт жобасының мәтінінде көрсетілген нормативтік құқықтық актілердің тақырыбы, қабылданған жылы, күні, айы, тіркеу нөмірі, сондай-ақ, жақша ішінде – «Қазақстан Республикасының Президенті мен Қазақстан Республикасы Үкіметінің

актілер жинағы» жинағында олардың алғашқы жарияланған жылы, нөмірі және құжаты не, егер нормативтік құқықтық акт ресми жариялануға жатқызылған болса, осы Заңға сәйкес ресми жарияланған жылы, күні, ресми жарияланымның өзге де дереккөзінің а т а у ы к ө р с е т і л е д і .

Мемлекеттік тіркеуден өткен нормативтік құқықтық актінің күші жойылды деп тану туралы нормативтік құқықтық актінің мәтінінде оның Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде тіркелген нөмірі қосымша көрсетіледі.

4. Нормативтік құқықтық актінің қабылдануына байланысты күші жойылды деп танылуға жататын нормативтік құқықтық актілердің немесе олардың құрылымдық элементтерінің тізбесі, не нормативтік құқықтық актінің өзінде немесе оны қолданысқа енгізу тәртібі туралы актіде қамтылуға тиіс.

5. Үш және одан да көп нормативтік құқықтық актілердің немесе олардың құрылымдық элементтерінің күші жойылды деп танылған кезде жекелеген қосымшамен ресімделетін тізбе жасалады.

6. Нормативтік құқықтық актінің құрылымдық элементтерінің күші жойылды деп танылған кезде ондай элементтер алып тасталады, бірақ олардың нөмірлері сақталады. Сақталған нөмірге нормативтік құқықтық актінің (немесе оның құрылымдық элементінің) күші жойылды деп тану туралы нормативтік құқықтық актіге сілтеме қосылады. Сақталған құрылымдық элементтердің нөмірленуі өзгермейді.

7. Егер нормативтік құқықтық актіде нормативтік құқықтық актінің көлемі бойынша үлкен бөлігінің күші жойылды деп танылса, онда күші жойылды деп тануға арналған тізбеге өзінің заңдық күшін сақтайтын құрылымдық элементтер туралы ескертіліп, бүкіл нормативтік құқықтық акт енгізіледі.

Егер нормативтік құқықтық актіде нормативтік құқықтық актінің көлемі бойынша кіші бөлігінің күші жойылды деп танылса, онда күші жойылды деп тануға арналған тізбеге жаңадан қабылданған нормативтік құқықтық актіге қайшы келетін не онда қамтылатын құрылымдық элементтер ғана енгізіледі.

Бұл жағдайларда нормативтік құқықтық актінің көлемі осы Заңның 25-бабының 9-тармағына сәйкес айқындалады.

8. Басқа нормативтік құқықтық актілердің құқық нормаларын қайталайтын және жаңа құқық нормаларын қамтымайтын нормативтік құқықтық актілер де күші жойылды деп танылуға жатады.

9. Негізгі нормативтік құқықтық акті де, оған өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізілген нормативтік құқықтық актілер (немесе олардың құрылымдық элементтері) де күші жойылды деп танылуға жатады. Күші жойылды деп танылуға жататын қандай да бір нормативтік құқықтық актінің немесе оның құрылымдық элементінің редакциясы бірнеше мәрте өзгерген жағдайда, тізбеге негізгі нормативтік құқықтық актіге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізген барлық нормативтік құқықтық актілер дербес тармақтар түрінде енгізіледі.

Аталған талап заңнамалық актілерге қолданылмайды.

10. Егер нормативтік құқықтық актіде нормативтік құқықтық актілердің күші жойылды деп тану көзделген басқа нормативтік құқықтық актінің немесе оның құрылымдық элементінің күші жойылды деп танылса, бұрын қабылданған актілердің қолданысы қайта жаңғыртылмайды.

11. Күшіне енбеген нормативтік құқықтық актілердің күші жойылды деп тануға болмайды. Қажет болған кезде мұндай нормативтік құқықтық актілер қабылданбауы мүмкін.

12. Қолданылу мерзімі өткен нормативтік құқықтық актілер және нормативтік құқықтық актілердің құрылымдық элементтері күші жойылды деп танылуға жатпайды.

Егер нормативтік құқықтық актіде қолданылу мерзімі өткен құқық нормаларымен қатар күші жойылды деп танылуға жататын құқық нормалары қамтылса, тізбеге бүкіл нормативтік құқықтық акт енгізіледі.

13. Егер нормативтік құқықтық актінің құрылымдық элементінде күші жойылды деп танылуға жататын қосымша көрсетілсе, онда тізбеге осы құрылымдық элемент қана енгізіледі, ал қосымша бөлек ескертілмейді.

Егер нормативтік құқықтық актінің құрылымдық элементінде қосымшаны бекітумен қатар өз күшін сақтайтын құқық нормасы қамтылса, ал қосымша күші жойылды деп танылуға жатса, онда тармақ тізбеге қосымшаға қатысты бөлігінде енгізіледі, ал қосымша бөлек ескертілмейді.

14. Егер нормативтік құқықтық актінің жекелеген құрылымдық элементтерінің күші толығымен, ал басқа құрылымдық элементтерінің күші ішінара жойылуға жатады деп танылса, онда ең алдымен толығымен күші жойылды деп танылуға жататын құрылымдық элементтер көрсетіледі.

27-бап. Нормативтік құқықтық актілерге қосымшаларды ресімдеу

1. Қосымшалар нормативтік құқықтық актінің ажырамас бөлігі болып табылады.

2. Нормативтік құқықтық актіге берілетін графиктер, кестелер, схемалар, карталар, тізбелер және басқа да қосымша құжаттар қажет болған жағдайда бөлек қосымшалармен ресімделеді.

3. Қосымшаның бірінші парағының жоғарғы оң жақ бұрышында қосымшаның бекітілуіне негіз болған нормативтік құқықтық акт, актінің қабылданған күні, айы, жылы және оның тіркеу нөмірі көрсетілуге тиіс.

4. Егер нормативтік құқықтық актіге бірнеше қосымша болған жағдайда, әрбір қосымшаның жоғарғы оң жақ бұрышында оның рет нөмірі, сондай-ақ қосымшаның бекітілуіне негіз болған нормативтік құқықтық актінің түрі, актінің қабылданған күні, айы, жылы және оның тіркеу нөмірі көрсетіледі. Егер нормативтік құқықтық актіге қосымша біреу болса, онда ол нөмірленбейді.

5. Құпиялылық белгісі немесе «Қызмет бабында пайдалану үшін», «Баспасөзде

жарияланбайды», «Баспасөзге арналмаған» деген белгілері бар нормативтік құқықтық актілерге қосымшаларды ресімдеу осы бапқа және Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес жүзеге асырылады.

28-бап. Заң жобасын Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне енгізу және оны қарау және кері қайтарып алу

1. Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабының 1-тармағына сәйкес заң шығару бастамашылығы құқығы Қазақстан Республикасының Президентіне, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттарына, Қазақстан Республикасының Үкіметіне тиесілі және ол тек Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісінде ғана іске асырылады. Заң жобасы Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне қазақ және орыс тілдерінде, қағаз және электрондық жеткізгіштер арқылы енгізіледі.

2. Заң жобасы бойынша ұсынылатын материалдарда мынадай қосымшалар болуға тиіс:

1) жобаны қабылдаудың қажеттігі негізделген, мақсаттары, міндеттері, негізгі ережелері кеңінен сипатталған түсіндірме жазба, ал Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамашылығы тәртібімен Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне енгізілетін заң жобалары үшін – арнайы жолдау;

2) жұмыс тобы құрылған жағдайда оның құрамы;

3) Қазақстан Республикасының Президенті айқындайтын, Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамашылығы тәртібімен енгізілетін заң жобалары келісу рәсімінен өтпеген жағдайларды, сондай-ақ заң жобасы Қазақстан Республикасы Парламенті депутаттарының заң шығару бастамашылығы тәртібімен енгізілетін жағдайларды қоспағанда, мүдделі мемлекеттік органдармен келісу парағы;

4) осы Заңның 29-бабына сәйкес ғылыми сараптаманың қорытындысы және бар болған жағдайда өзге де сараптамалық қорытындылар, оның ішінде жеке кәсіпкерлік субъектілерінің аккредиттелген бірлестіктерінің, Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасының қорытындылары;

5) Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамашылығы тәртібімен Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісіне енгізілетін заң жобаларын қоспағанда, егер заң жобасы мемлекеттік кірістерді қысқартуды немесе мемлекеттік шығыстарды ұлғайтуды көздейтін болса, қаржы-экономикалық есептер, сондай-ақ, әдетте, статистикалық деректер, заңнамалық актіні қолданудың ықтимал экономикалық, әлеуметтік, заңдық, экологиялық салдарларының болжамдары;

Заңнамалық актілерге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы заң жобасына заңнамалық актінің құрылымдық элементтерінің қолданыстағы және енгізілетін өзгерістердің және (немесе) толықтырулардың тиісті негіздемесі бар ұсынылып отырған редакциясының салыстырма кестесі табыс етіледі.

3. Мемлекеттік кірістердің қысқаруын немесе мемлекеттік шығыстардың ұлғаюын

көздейтін заң жобалары Қазақстан Республикасы Үкіметінің оң қорытындысы болған кезде ғана енгізілуі мүмкін.

Республика Президентінің заң шығару бастамашылығы тәртібімен Парламент Мәжілісіне енгізілетін заң жобалары үшін мұндай қорытындының болуы талап етілмейді

4. Заң жобаларын қарау барысында Парламент енгізген тұжырымдамалық өзгерістер мен толықтырулар (олардың мазмұнын айтарлықтай өзгертетін) заң жобасын ұсынған заң шығару бастамашылығы субъектісімен келісіледі.

5. Қазақстан Республикасының Президенті, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары және Қазақстан Республикасының Үкіметі өздері заң шығару бастамашылығы тәртібімен енгізген заңнамалық актінің жобасын Қазақстан Республикасының Парламентінен оны қараудың кез келген сатысында кері қайтарып алуға құқылы.

6-тарау. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларына ғылыми сараптама

29-бап. Ғылыми сараптаманың міндеттері

1. Нормативтік құқықтық актілердің жобалары бойынша осы актілерде реттелетін құқықтық қатынастарға қарай осы ғылыми (сыбайлас жемқорлыққа қарсы, құқықтық, лингвистикалық, экологиялық, экономикалық және басқа да) сараптама жүргізілуі мүмкін.

Заңнамалық актілердің жобалары Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамашылығы тәртібімен енгізіліп, ғылыми сараптама жүргізілмеуге болатын жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасы Парламентінің қарауына енгізілетін нормативтік құқықтық актілердің жобалары бойынша оларда реттелетін құқықтық қатынастарға қарай ғылыми сараптама, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы ғылыми сараптама жүргізілуге міндетті.

2. Ғылыми сараптама:

1) жобаның сапасын, негізділігін, уақытылығын, құқыққа сыйымдылығын, жобада Қазақстан Республикасының Конституциясында бекітілген адам және азамат құқықтарының сақталуын бағалау;

2) нормативтік құқықтық актінің ықтимал тиімділігін айқындау;

3) жобаның нормативтік құқықтық акт ретінде қабылдануының ықтимал теріс салдарларын анықтау үшін жүргізіледі.

3. Мынадай нормативтік құқықтық актілердің жобаларына міндетті тәртіпте:

1) Қазақстан Республикасы Үкіметінің нормативтік құқықтық қаулылары;

2) Қазақстан Республикасының министрлері мен орталық мемлекеттік органдардың өзге де басшыларының нормативтік құқықтық бұйрықтары, орталық мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық қаулылары, Қазақстан Республикасының Орталық

сайлау комиссиясының, Қазақстан Республикасының республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінің және өзге орталық мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық қаулылары;

3) мәслихаттардың нормативтік құқықтық шешімдерінің, әкімдіктердің нормативтік құқықтық қаулыларының, әкімдердің нормативтік құқықтық шешімдерінің, ревизиялық комиссияның нормативтік құқықтық қаулылары жобаларына сыбайлас жемқорлыққа қарсы ғылыми сараптама жүргізілуге тиіс.

Қазақстан Республикасы Президентінің нормативтік құқықтық жарлықтарының, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің және Жоғарғы Сотының нормативтік қаулыларының жобалары бойынша сыбайлас жемқорлыққа қарсы ғылыми сараптама жүргізілмейді.

4. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларына сыбайлас жемқорлыққа қарсы ғылыми сараптаманың негізгі міндеттері:

1) құқықтық реттеудің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін нормалары мен олқылықтарын анықтау;

2) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасаудың ықтималдығы бөлігінде нормативтік құқықтық актінің жобасын қабылдаудың салдарын бағалау;

3) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға кедергі болатын нормативтік құқықтық актілер жобаларының нормаларын ұсынымдар түрінде әзірлеу болып табылады.

5. Қабылдау салдары экологиялық, оның ішінде радиациялық қауіпсіздікке, қоршаған ортаны қорғауға қатер төндіруі мүмкін заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілердің жобаларына міндетті ғылыми экологиялық сараптама жүргізілуге тиіс.

6. Ғылыми сараптаманы жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалады.

30-бап. Сараптаманы жүзеге асыратын адамдар мен ұйымдар

1. Нормативтік құқықтық актілер жобаларының ғылыми сараптамасын тиісті бейіндегі ғылыми мекемелер мен жоғары оқу орындары, қаралатын жобаның мазмұнына қарай ғалымдар мен мамандар арасынан тартылатын сарапшылар жүргізеді. Сараптама жүргізу бір немесе бірнеше сарапшыға (сарапшылық комиссияға) тапсырылуы мүмкін.

2. Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдары әзірлеген және Қазақстан Республикасының Парламентіне енгізуге жататын заң жобалары бойынша қазақ және орыс тілдеріндегі мәтіндердің теңтүпнұсқалығы бөлігінде ғылыми лингвистикалық сараптаманы уәкілетті ұйым жүргізеді.

3. Жоба бойынша мамандықтары әртүрлі сарапшылардың кешенді сараптамасы немесе әр түрлі сараптаманың дербес түрлері, ал қажет болған кезде - қайталама

сараптама жүргізілуі мүмкін.

4. Жобаны дайындауға тікелей қатыспаған ұйымдар мен адамдар сарапшылар ретінде тартылады.

5. Сарапшылар ретінде басқа мемлекеттер мен халықаралық ұйымдардан мамандар тартылуы мүмкін.

Жоба ғылыми сараптама жасау үшін шетелдік және халықаралық ұйымдарға жіберілуі мүмкін.

31-бап. Нормативтік құқықтық актілердің жобаларын сараптамаға жіберу кезіндегі бастамашылық

1. Нормативтік құқықтық актінің жобасына сараптама жүргізу туралы шешімді:

1) жобаны заң шығару бастамашылығы тәртібімен Мәжіліске енгізетін Қазақстан Республикасының Президенті немесе оның тапсырмасы бойынша Қазақстан Республикасы Президенті Әкімшілігінің Басшысы, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттары және Қазақстан Республикасының Үкіметі;

2) уәкілетті орган;

3) уәкілетті органның лауазымды адамдары немесе құрылымдық бөлімшелері, егер уәкілетті органның регламентінде немесе өзге де заңнамада осы адамдарға және құрылымдық бөлімшелерге мұндай құқық берілген болса, қабылдауы мүмкін.

2. Нормативтік құқықтық актінің жобасы шарттық негізде дайындалатын жағдайларда жоба сараптамасы жобаға тапсырыс берушінің шешімі бойынша жүргізілуі мүмкін.

32-бап. Нормативтік құқықтық актілердің ғылыми лингвистикалық сараптамасы

1. Ғылыми лингвистикалық сараптама заңнамалық актілер жобалары бойынша жүргізіледі.

2. Ғылыми лингвистикалық сараптама жүргізудің тәртібін және мерзімін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

7-тарау. Нормативтік құқықтық актіні қабылдау тәртібі

33-бап. Нормативтік құқықтық актілерді қабылдау тәртібін айқындау

1. Нормативтік құқықтық актілерді қабылдау тәртібі Қазақстан Республикасының Конституциясында және осы Заңда айқындалады.

2. Нормативтік құқықтық актілердің әр алуан түрлерін қабылдау тәртібінің ерекшеліктері сонымен қатар:

1) кодекстер үшін - осы Заңда айқындалады.

Кодекстер, оларға өзгерістер мен толықтырулар Қазақстан Республикасы Парламенті палаталарының бөлек отырыстарында рет-ретімен қарау арқылы кемінде

екі

о қы л ы м да

қ а б ы л д а н а д ы ;

2) шоғырландырылған заңдар және заңдар үшін - Қазақстан Республикасының Конституциясында, Қазақстан Республикасының Парламенті туралы, Қазақстан Республикасының Президенті туралы, референдум туралы заңнамалық актілерде, өзге де заңнамалық актілерде, оның ішінде Парламенттің және оның палаталарының р е г л а м е н т т е р і н д е ;

3) Парламенттің және оның палаталарының нормативтік қаулылары үшін - Қазақстан Республикасының Конституциясында, Қазақстан Республикасының Парламенті туралы заңнамалық актілерде;

4) Қазақстан Республикасы Президентінің жарлықтары үшін - Қазақстан Республикасының Конституциясында, Қазақстан Республикасының Президенті туралы заңнамалық актіде, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Президентінің осы тәртіпті р е т т е й т і н а к т і л е р і н д е ;

5) Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулылары үшін - Қазақстан Республикасының Конституциясында, Үкімет туралы заңнамалық актіде, Қазақстан Республикасы Президентінің және Үкіметінің актілерінде;

6) орталық атқарушы және өзге де орталық мемлекеттік органдардың Қазақстан Республикасы Үкіметі құрамына кіретіндерінің де, кірмейтіндерінің де, оның ішінде Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің нормативтік құқықтық актілері үшін - Үкімет пен осы органдар туралы заңнамалық актілерде, Қазақстан Республикасы Президентінің және Үкіметінің актілерінде, Қазақстан Республикасы Президентінің жарлықтарында, Қазақстан Республикасы Үкіметінің осы органдардың қызметін реттейтін қ а у л ы л а р ы н д а ;

7) Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің нормативтік қаулылары үшін - Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі туралы заңнамалық а к т і л е р д е ;

8) Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары үшін - Қазақстан Республикасының соттары туралы заңнамада;

9) Орталық сайлау комиссиясының (Референдум өткізу жөніндегі комиссияның) нормативтік қаулылары үшін - сайлау және республикалық референдум туралы з а ң н а м а л ы қ а к т і л е р д е ;

10) жергілікті өкілді және атқарушы органдардың және тексеру комиссияларының нормативтік шешімдері үшін - осы органдар туралы заңнамалық актілерде, өзге де заңнамалық актілерде, Қазақстан Республикасы Президентінің және Үкіметінің а к т і л е р і н д е а й қ ы н д а л а д ы .

3. Уәкілетті органның нормативтік құқықтық актіні қабылдау жөніндегі құзыреті Қазақстан Республикасының заңнамасында тікелей көзделген жағдайларда ғана уәкілетті органның осы актіні қабылдауына жол беріледі.

34-бап. Нормативтік құқықтық актілерге қол қоюға уәкілетті адамдар

1. Нормативтік құқықтық актілердің ресми мәтіндеріне мына лауазымды адамдар:

1) Қазақстан Республикасының Конституциясына, конституциялық заңдарына, кодекстеріне, шоғырландырылған заңдарына, заңдарына, Қазақстан Республикасы Президентінің жарлықтарына, оның ішінде конституциялық заң күші бар жарлықтарға немесе заңға - Қазақстан Республикасының Президенті;

2) Қазақстан Республикасы Парламентінің қаулыларына - Мәжілістің төрағасы, Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің қаулыларына – Мәжіліс төрағасы, Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының қаулыларына – Сенат төрағасы;

3) Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулыларына - Қазақстан Республикасының Пр е м ь е р - М и н и с т р і ;

4) мәслихаттың шешімдеріне – мәслихат сессиясының төрағасы және мәслихат х а т ш ы с ы ;

5) әкімдіктің қаулыларына, әкімнің шешімдеріне - әкім;

6) өзге де нормативтік құқықтық актіге - оны қабылдаған (шығарған) органның б а с ш ы с ы қ о л қ о я д ы .

2. Негізгі түрдегі нормативтік құқықтық акт арқылы нормативтік құқықтық актінің туынды түрін қабылдау кезінде уәкілетті адам негізгі түрдегі нормативтік құқықтық актіге ғана қол қояды.

35-бап. Қабылданған нормативтік құқықтық актілерге қатысты құқықтық мирасқорлық

Нормативтік құқықтық актілерді қабылдау құқығы берілген мемлекеттік орган қайта ұйымдастырылған жағдайда, құқықтық мирасқорға өз құзыреті шегінде нормативтік құқықтық актілерді қабылдау құқығымен бірге нормативтік құқықтық актілерді өзгерту, олардың қолданысын тоқтату және тоқтата тұру жөніндегі өкілеттіктер ауысады.

8-тарау. Нормативтік құқықтық актілерді жариялау

36-бап. Нормативтік құқықтық актілерді ресми жариялаудың міндеттілігі

1. Азаматтардың құқықтарына, бостандықтары мен міндеттеріне қатысты нормативтік құқықтық актілердің ресми жариялануы оларды қолданудың міндетті ш а р т ы б о л ы п т а б ы л а д ы .

Қазақстан Республикасы Парламентінің Жаршысы, Қазақстан Республикасының Президенті мен Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілер жинағы, «Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Хабаршысы» ресми басылымдар болып табылады.

2. Нормативтік құқықтық актілерді ресми жариялау Қазақстан Республикасының

Үкіметі айқындайтын тәртіппен конкурстық негізде осындай құқық алған мерзімді баспа басылымдарында да жүзеге асырылады.

Нормативтік құқықтық актілерді ресми жариялау нормативтік құқықтық актілердің эталондық бақылау банкінде де электрондық түрде жүзеге асырылады.

Осы Заңның 7-бабы 2-тармағының 6), 7), 8) тармақшасында көрсетілген нормативтік құқықтық актілерге қатысты ресми жариялау Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын интернет-ресурста жүзеге асырылады.

3. Нормативтік құқықтық актілерді ресми жариялау олар күшіне енгеннен кейін күнтізбелік отыз күн ішінде қазақ және орыс тілдеріндебір мезгілде жүзеге асырылуға тиіс.

4. Нормативтік құқықтық актілердің мәтіндерін кейіннен ресми жариялауды баспа басылымдары Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен және олар жариялайтын мәтіндер Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне сәйкестігіне сараптамадан өткізілген жағдайда жүзеге асырады.

Нормативтік құқықтық актілер мәтіндерінің кейіннен ресми жариялануының белгіленген тәртібінің сақталуын бақылауды әділет органдары жүзеге асырады.

Нормативтік құқықтық актілердің мәтіндерін кейіннен ресми жариялауды жүзеге асыру құқығын беру тәртібі осы баптың 1-тармағының екінші бөлігінде көрсетілген, нормативтік құқықтық актілердің мәтіндерін кейіннен ресми жариялау қажеттігі туралы шешімді дербес қабылдайтын ресми басылымдарға қолданылмайды.

5. Құқық қолдану практикасында нормативтік құқықтық актілердің ресми жарияланымдары пайдаланылуға тиіс.

6. Нормативтік құқықтық актілердің бейресми жариялануына олар ресми жарияланғаннан кейін ғана жол беріледі.

37-бап. Қазақстан Республикасы орталық атқарушы және өзге де орталық мемлекеттік органдарының нормативтік құқықтық актілерін ресми жариялау

1. Орталық атқарушы және өзге де орталық мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық актілерін ресми жариялау осы Заңның 36-бабында айқындалатын тәртіппен, Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын интернет-ресурста қол қойылған түпнұсқаларға толық сәйкес келетін графикалық пішімде және/ немесе Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында таратылатын мерзімді баспа басылымдарында жүзеге асырылады.

2. Әділет органдарында тіркелген нормативтік құқықтық актілердің көшірмелері елтаңбалы мөрмен куәландырылған, электрондық құжат және қағаз жеткізгіш нысанында, оларды Нормативтік құқықтық актілердің мемлекеттік тізіліміне енгізгеннен кейін, оларды осындай тіркеуге ұсынған органдар күнтізбелік он күн ішінде ресми жариялауға жібереді.

3. Орталық атқарушы және өзге де орталық мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық актілерін ресми жариялау нормативтік құқықтық актілердің эталондық бақылау банкінде де электрондық түрде жүзеге асырылады.

38-бап. Мәслихаттардың нормативтік құқықтық шешімдерін, әкімдіктердің нормативтік құқықтық қаулыларын, тексеру комиссияларының нормативтік құқықтық қаулыларын және әкімдердің нормативтік құқықтық шешімдерін ресми жариялау

1. Мәслихаттардың нормативтік құқықтық шешімдерін, әкімдіктердің нормативтік құқықтық қаулыларын, тексеру комиссияларының нормативтік құқықтық қаулыларын және әкімдердің нормативтік құқықтық шешімдерін ресми жариялау осы Заңның 40-бабында айқындалған тәртіппен, Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын интернет-ресурста қол қойылған түпнұсқаларға толық сәйкес келетін графикалық пішімде және/ немесе тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында таратылатын мерзімді баспа басылымдарында жүзеге асырылады.

2. Әділет органдарында тіркелген нормативтік құқықтық актілердің көшірмелері елтаңбалы мөрмен куәландырылған, электрондық құжат және қағаз жеткізгіш нысанында, оларды Нормативтік құқықтық актілердің мемлекеттік тізіліміне енгізгеннен кейін, оларды осындай тіркеуге ұсынған органдар күнтізбелік он күн ішінде ресми жариялауға жібереді.

3. Мәслихаттардың нормативтік құқықтық шешімдерін, әкімдіктердің нормативтік құқықтық қаулыларын, тексеру комиссияларының нормативтік құқықтық қаулыларын және әкімдердің нормативтік құқықтық шешімдерін ресми жариялау нормативтік құқықтық актілердің эталондық бақылау банкінде де электрондық түрде жүзеге асырылады.

39-бап. Нормативтік құқықтық актілердің мазмұнын толық жарияламауға жол бермеу

Мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын өзге де құпияны қамтитын нормативтік құқықтық актілерді қоспағанда, нормативтік құқықтық актілердің мазмұнын ресми түрде толық жарияламауға жол берілмейді.

Егер нормативтік құқықтық актінің едәуір көлемді болуына байланысты оның мәтіні мерзімді баспасөз басылымының бірнеше нөмірінде жарияланса, онда қазақ және орыс тілдеріндегі нормативтік құқықтық акт мәтінінің қорытынды бөлігі жарияланған күн ресми жарияланған күн болып есептеледі.

40-бап. Орталық атқарушы және өзге де орталық мемлекеттік органдардың, сондай-ақ мәслихаттардың, әкімдіктердің, тексеру комиссияларының және әкімдердің нормативтік құқықтық актілерінің ресми жариялануын бақылау

Орталық атқарушы және өзге де орталық мемлекеттік органдардың, сондай-ақ мәслихаттардың, әкімдіктердің, тексеру комиссияларының және әкімдердің нормативтік құқықтық актілерінің ресми жариялануын бақылауды Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі мен оның аумақтық органдары жүзеге асырады.

9-тарау. Нормативтік құқықтық актілердің уақыт, кеңістік жағынан және тұлғалар шеңбері бойынша қолданылуы

41-бап. Нормативтік құқықтық актілерді күшіне енгізу және қолданысқа енгізу уақыты

1. Осы тармақтың екінші бөлігінде көрсетілген нормативтік құқықтық актілерді қоспағанда, нормативтік құқықтық актілер оларға қол қойылғаннан кейін күшіне енеді.

Осы Заңның 43-бабына сәйкес әділет органдарында мемлекеттік тіркелуге тиіс нормативтік құқықтық актілер мемлекеттік тіркелген күннен бастап күшіне енеді.

2. Нормативтік құқықтық актілер мынадай мерзімдерде:

1) Қазақстан Республикасының заң актілері, Қазақстан Республикасының Парламенті мен оның палаталарының қаулыларын қоспағанда, Қазақстан Республикасы Президентінің нормативтік құқықтық жарлықтары, Қазақстан Республикасы Үкіметінің нормативтік құқықтық қаулылары, егер актінің өзінде немесе оларды қолданысқа енгізу туралы актілерде өзге мерзімдер көрсетілмесе - олар алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң;

2) Қазақстан Республикасының Парламенті мен оның палаталарының қаулылары, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары, егер актілердің өзінде өзге мерзімдер көрсетілмесе - алғашқы ресми жарияланған күннен бастап;

3) Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің қаулылары - оларды қ а б ы л д а ғ а н к ү н н е н б а с т а п ;

4) Қазақстан Республикасының министрлері мен орталық мемлекеттік органдарының өзге де басшыларының нормативтік құқықтық бұйрықтары, Қазақстан Республикасының Орталық сайлау комиссиясының, Қазақстан Республикасының Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің, Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі мен өзге де орталық мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық қаулылары, мәслихаттардың нормативтік құқықтық шешімдері, әкімдіктердің нормативтік құқықтық қаулылары, тексеру комиссияларының нормативтік құқықтық қаулылары және әкімдердің нормативтік құқықтық шешімдері, егер актілердің өзінде өзге мерзімдер көрсетілмесе - олар алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

3. Нормативтік құқықтық актілерде немесе оларды қолданысқа енгізу туралы актілерде нормативтік құқықтық актілердің жекелеген бөлімдерін, тарауларын,

баптарын, бөліктерін, тармақтарын, тармақшаларын және баптарының абзацтарын қолданысқа енгізудің тұтас алғанда бүкіл акт үшін белгіленгеннен өзге мерзімдері көрсетілуі мүмкін.

4. Бұрын жауапкершілікке әкеп соқпаған іс-әрекеттер үшін заңдық жауапкершілік көзделетін не бұрынғымен салыстырғанда неғұрлым қатаң жауапкершілік белгіленетін нормативтік құқықтық актіні, бұл акт ресми жарияланғаннан кейін он күн мерзім өткенге дейін қолданысқа енгізуге болмайды.

5. Қызметтің жекелеген түрлеріне (кіші түрлеріне) қойылатын біліктілік талаптарын және біліктілік талаптарына сәйкестікті растайтын құжаттардың тізбесін, сондай-ақ экспорты мен импорты лицензиялануға жататын жекелеген тауарлар тізбелерін бекітетін нормативтік құқықтық актілер осы актілер ресми жарияланғанынан кейін жиырма бір күн мерзім өткенге дейін қолданысқа енгізілмейді.

6. Азаматтардың құқықтарына, бостандықтары мен міндеттеріне қатысты нормативтік құқықтық актілерді ресми жариялау оларды қолданысқа енгізудің міндетті шарты болып табылады.

7. Республиканың мемлекеттік құпияларын немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияларды қамтитын нормативтік құқықтық актілер олардың қабылданған күнінен бастап немесе актінің өзінде көрсетілген мерзімдерде қолданысқа енгізіледі.

8. Барлық нормативтік құқықтық актілерде осы баптың нормалары ескеріле отырып, оларды қолданысқа енгізу мерзімі көрсетілуге тиіс.

42-бап. Нормативтік құқықтық актінің кері күші

1. Нормативтік құқықтық актінің күші оны қолданысқа енгізгенге дейін пайда болған қатынастарға қолданылмайды.

2. Нормативтік құқықтық актінің немесе оның бір бөлігінің кері күші оның өзінде немесе нормативтік құқықтық актіні қолданысқа енгізу туралы актіде көзделген, сондай-ақ кейінгісі бұрын көзделген құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті жоятын немесе жұмсартатын, азаматтарға жүктелген міндеттерді алып тастайтын немесе олардың жағдайын жақсартатын жағдайлар осы баптың 1-тармағының қағидаларына кірмейді.

3. Жауапкершілікті белгілейтін немесе күшейтетін, азаматтарға жаңа міндеттер жүктейтін немесе олардың жағдайын нашарлататын нормативтік құқықтық актілердің кері күші болмайды.

43-бап. Орталық атқарушы және өзге де орталық мемлекеттік

органдардың, сондай-ақ мәслихаттардың, әкімдіктердің және әкімдердің нормативтік құқықтық актілерін олардың күшіне енуінің шарты

ретінде мемлекеттік тіркеу

1. Осы Заңның 7-бабы 2-тармағының 6), 7), 8) тармақшасында көрсетілген нормативтік құқықтық актілер Қазақстан Республикасының әділет органдарында

мемлекеттік тіркелуге жатады. Мұндай тіркелу олардың күшіне енуінің қажетті шарты
б о л ы п т а б ы л а д ы .

Нормативтік құқықтық актіні мемлекеттік тіркеу мыналарды қамтиды: әділет органдарының актіде құқық нормасының болуы нысанасына заң сараптамасын жүргізу және оны мемлекеттік тіркеудің қажеттігі туралы шешім қабылдау, нормативтік құқықтық актінің Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестігін айқындау және оған мемлекеттік тіркеу нөмірі беріле отырып, Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізіліміне енгізу.

2. Осы баптың 1-тармағының талаптары:

1) Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің және Жоғарғы Сотының нормативтік қаулыларына;

2) мемлекеттік органның және оның құрылымдық бөлімшелерінің ішкі қызметін реттейтін және оларды қабылдаған органмен (лауазымды тұлғамен) еңбек, әкімшілік немесе азаматтық-құқықтық қатынастарда тұратын адамдарға ғана қолданылатын нормативтік құқықтық актілерге;

3) уәкілетті органдардың басқа да мемлекеттік органдармен өзара іс-қимылының тәртібін реттейтін және үшінші тұлғаларға қолданылмайтын нормативтік құқықтық актілерге;

4) мемлекеттік органның мәртебесі мен өкілеттігін айқындайтын нормативтік құқықтық актілерге;

5) қызмет этикасының қағидаларына;

6) мемлекеттік лауазымды иеленуге үміткерлерге (кандидаттарға) қойылатын біліктілік талаптарын белгілейтін нормативтік құқықтық актілерге;

7) мемлекеттік құпияларды қамтитын нормативтік құқықтық актілерге қолданылмайды.

3. Егер мұндай акт:

1) азаматтардың заңда белгіленген құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтірсе;

2) заңды тұлғалардың заңды мүдделерін бұзса;

3) жоғары деңгейде тұрған нормативтік құқықтық актілерге қайшы келсе;

4) нормативтік құқықтық актіні шығарған орган құзыретінің шегінен тыс болса;

5) мүдделі органдармен келісілмесе;

6) жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғаса және Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы мен жеке кәсіпкерлік субъектілерінің аккредиттелген бірлестіктері ұсынған сараптамалық қорытындылар түріндегі қосымшалары болмаса;

7) мемлекеттік тіркеу қағидаларын, сондай-ақ мемлекеттік тіркелуге жататын нормативтік құқықтық актілерді ресімдеу мен келісу қағидаларын бұза отырып қабылданса, әділет органдары нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеуден

Мүдделі мемлекеттік орган мемлекеттік тіркелуге жататын нормативтік құқықтық актіні тіркеуден бас тартылуына сот тәртібімен шағым жасай алады.

4. Мемлекеттік тіркелуге жататын, заңнамада белгіленген тәртіппен тіркелмеген нормативтік құқықтық актілерден оларды шығарған орган бас тартуға тиіс.

5. Нормативтік құқықтық актілерді ресімдеу және келісу қағидаларын және оның күшін жоюды Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

44-бап. Нормативтік құқықтық актінің қолданылу мерзімі

1. Егер актінің өзінде немесе оны қолданысқа енгізу туралы актіде өзгеше көзделмесе, нормативтік құқықтық акт мерзімсіз қолданылады.

2. Бүкіл нормативтік құқықтық акт немесе оның жекелеген бөлігі (жекелеген бөліктері) үшін уақытша қолданылу мерзімі белгіленуі мүмкін. Бұл жағдайда нормативтік құқықтық акт немесе оның бөлігі қандай мерзімде қолданысын сақтайтыны көрсетілуге тиіс. Актіні шығарған орган бұл мерзім өткенге дейін актінің қолданылуын жаңа мерзімге ұзарта алады немесе оған мерзімсіз сипат бере алады.

45-бап. Нормативтік құқықтық актінің қолданылуын тоқтата тұру және тоқтату

1. Нормативтік құқықтық актінің немесе оның жекелеген нормаларының қолданылуы белгілі бір мерзімге тоқтатыла тұруы мүмкін. Нормативтік құқықтық актінің немесе оның жекелеген нормаларының қолданылуын тоқтата тұру жеке нормативтік құқықтық актімен жүзеге асырылады.

2. Нормативтік құқықтық акт (оның бөлігі немесе бөліктері) мынадай жағдайларда:

1) акт немесе оның бөлігі (бөліктері) қабылданған мерзім өткенде;
2) бұрын шығарылған нормативтік құқықтық актінің, оның бөліктерінің (бөлігінің) ережелері қайшы келетін немесе бұрын шығарылған актіні немесе оның бөлігін (бөліктерін) қамтитын жаңа нормативтік құқықтық акт қабылдағанда;

3) қабылданған акт Қазақстан Республикасының Конституциясында белгіленген тәртіппен конституциялық емес деп танылғанда;

4) осы актіні қабылдаған орган немесе оны қабылдауға уәкілеттік берілген өзге де орган актінің немесе оның бөлігінің (бөліктерінің) күші жойылды деп танығанда өзінің қ о л д а н ы л у ы н т о қ т а т а д ы .

3. Басқа нормативтік құқықтық актінің қолданылуын тоқтату немесе тоқтата тұру туралы нормативтік құқықтық актіні жариялау осы Заңда көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

46-бап. Нормативтік құқықтық актілердің кеңістік жағынан қолданылуы

1. Қазақстан Республикасының Президенті, Қазақстан Республикасының Парламенті, Қазақстан Республикасының Үкіметі, орталық атқарушы және өзге де орталық уәкілетті органдар қабылдаған Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық

актілерінің қолданылу күші, егер нормативтік құқықтық актілердің өздерінде немесе оларды қолданысқа енгізу туралы актілерде өзгеше белгіленбесе, Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында қолданылады.

2. Жергілікті өкілді және атқарушы органдар, тексеру комиссиялары қабылдаған нормативтік құқықтық актілер тиісті әкімшілік-аумақтық бірлікте қолданылады.

47-бап. Нормативтік құқықтық актілердің тұлғалар бойынша қолданылуы

1. Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің күші заңнамалық актілерінде және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда көзделген жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының азаматтары мен заңды тұлғаларына, сондай-ақ оның аумағындағы шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға, шет мемлекеттердің заңды тұлғаларына, олардың филиалдары мен өкілдіктеріне қолданылады.

2. Шет мемлекеттер мен халықаралық ұйымдардың дипломатиялық өкілдері мен мемлекеттік органдарының басқа да кейбір қызметкерлеріне Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілері халықаралық шарттарда және халықаралық құқықтың жалпыға танылған қағидаттары мен нормаларында (дипломатиялық иммунитет) көзделген шектерде қолданылады.

48-бап. Нормативтік құқықтық актілердің заңдылығын қамтамасыз ету шаралары

1. Нормативтік құқықтық актілердің заңдылығы мынадай:

- 1) нормативтік құқықтық актіні Қазақстан Республикасының Конституциясына және заңнамалық актілеріне сәйкес келтіру;
- 2) нормативтік құқықтық актінің қолданысын белгіленген тәртіппен тоқтата тұру;
- 3) нормативтік құқықтық актілердің құқықтық мониторингін жүргізу;
- 4) нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу кезінде олардың Қазақстан Республикасы Конституциясына және заңнамалық актілеріне сәйкестігін тексеру шараларымен қамтамасыз етіледі.

2. Қазақстан Республикасының Конституциясында және басқа да заңнамалық актілерде белгіленген құзыретке сәйкес мыналар:

- 1) Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі;
- 2) соттар;
- 3) Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры және оған бағынысты прокурорлар;
- 4) Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі және оның аумақтық органдары;
- 5) төмен тұрған органдар қабылдаған нормативтік құқықтық актілерге қатысты – уәкілетті органдар;
- 6) өздері қабылдаған және (немесе) әзірлеушісі болып табылған заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерге қатысты - заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерді қабылдаған және (немесе) олардың әзірлеушілері болып табылатын уәкілетті

органдар мемлекеттің нормативтік құқықтық актілердің заңдылығын қамтамасыз ететін органдары мен лауазымды тұлғалары болып табылады.

3. Әділет органдарында тіркелген нормативтік құқықтық актіде әділет органдары осы Заңның 43-бабының 3-тармағының 1-4) тармақшасында көзделген бұзушылықтарды анықтаған кезде әділет органдары тиісті нормативтік құқықтық актіні қабылдаған уәкілетті органды бұзушылықтарды жою қажеттілігі туралы хабардар етеді .

Уәкілетті орган осы тармақтың бірінші бөлігінде көрсетілген нормативтік құқықтық актіні Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкестікке келтіру бойынша шараларды қабылдамаған жағдайда, әділет органдары осындай нормативтік құқықтық актіні мемлекеттік тіркеудің күшін жою туралы қорытынды шығарады және с о т қ а жү г і н е д і .

4. Мемлекеттік тіркеудің күшін жою туралы ақпарат ресми жарияланым көздерінде ж а р и я л а н у ғ а ж а т а д ы .

Мемлекеттік тіркелуінің күші жойылған нормативтік құқықтық акт қолданылуға ж а т п а й д ы .

Уәкілетті орган нормативтік құқықтық актінің мемлекеттік тіркелуінің күшінің жойылуына сот тәртібімен шағымдана алады.

10-тарау. Мониторинг

49-бап. Құқықтық мониторинг

1. Құқықтық мониторинг заңнаманың тиімділігін бағалау мен болжау, оны жетілдіру жөнінде ұсыныстар әзірлеу мақсатында жүргізіледі.

2. Уәкілетті органдар өздері қабылдаған және (немесе) әзірлеушілері болған нормативтік құқықтық актілердің мониторингін жүзеге асырады және оларға өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу немесе олардың күші жойылды деп тану жөніндегі шараларды у а қ ы т ы л ы қ а б ы л д а й д ы .

3. Құқықтық мониторинг жүргізу кезінде уәкілетті органдар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қоғамдық және ғылыми ұйымдарды, азаматтарды тартуға құқылы.

4. Құқықтық мониторинг жүргізу қағидаларын Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

50-бап. Нормативтік құқықтық актілерге қоғамдық мониторинг

Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын нормативтік құқықтық актілерге қоғамдық мониторинг жүргізеді.

11-тарау. Нормативтік құқықтық актілерді жүйелеу және есепке алу

51-бап. Нормативтік құқықтық актілерді жүйелеу

1. Нормативтік құқықтық актілерді қабылдайтын уәкілетті органдар осы актілерді есепке алуды және жүйелеуді жүргізеді, өздері қабылдаған актілердің ағымдағы өзгерістер мен толықтырулардың барлығы уақытылы енгізілетін бақылау даналарын жүргізеді.

2. Уәкілетті органдардың нормативтік құқықтық актілерді есепке алуды және жүйелеуді жүргізу тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

52-бап. Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік есепке алу

1. Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік есепке алу өзінде Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тізілімін, Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкін жүргізуді қамтиды.

2. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тізілімін, Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкін жүргізуді Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындаған мемлекеттік кәсіпорын жүзеге асырады.

3. Уәкілетті органдар Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тізіліміне, Нормативтік құқықтық актілердің эталондық бақылау банкіне енгізу үшін нормативтік құқықтық актілердің қағазға басылған және электрондық түрдегі, осы Заңның 38-бабына сәйкес нормативтік құқықтық актілерге қол қоюға уәкілетті адамның электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған көшірмелерін оларды енгізуге жауапты мемлекеттік кәсіпорынға жібереді.

Уәкілетті органдар осы Заңның 7-бабы 2-тармағының 6), 7), 8) тармақшаларында көрсетілген нормативтік құқықтық актілердің көшірмелерін Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тізіліміне, Нормативтік құқықтық актілердің эталондық бақылау банкіне енгізу үшін әділет органдары арқылы осы тармақтың бірінші бөлігінде белгіленген тәртіппен жібереді.

4. Қазақстан Республикасының Үкіметі Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тізілімін, Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкін жүргізу тәртібін айқындайды.

5. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі құқықтық ақпараттың бірыңғай жүйесін жасайды, орталық атқарушы және өзге де орталық мемлекеттік органдарға анықтамалық-ақпараттық жұмыста көмек көрсетеді.

53-бап. Нормативтік құқықтық актілердің жариялылығы

Барлық уәкілетті органдар мүдделі адамдарға қабылданған нормативтік құқықтық актілермен, мемлекеттік құпияны немесе заңмен қорғалатын құпияны қамтитындарды қоспағанда, танысуға рұқсат беруге міндетті.

3-бөлім. Нормативтік емес құқықтық актілер 12-тарау. Нормативтік емес құқықтық актілер туралы жалпы ережелер

54-бап. Нормативтік емес құқықтық актілердің түрлері

Нормативтік емес құқықтық актілерге:

- 1) нормативтік құқықтық актілерге ресми түсіндірме беру актілері;
- 2) жеке қолданылатын құқықтық актілер;
- 3) мемлекеттік жоспарлау жүйесі саласындағы құқықтық актілер жатады.

Мемлекеттік жоспарлау жүйесі саласындағы құқықтық актілердің түрлері мен оларды әзірлеу тәртібін Қазақстан Республикасының Президенті белгілейді.

55-бап. Нормативтік емес құқықтық актілерді қабылдау шарттары

1. Нормативтік емес құқықтық актілер нормативтік құқықтық актілердің негізінде және (немесе) оларды іске асыру мақсатында қабылданады.
2. Нормативтік емес құқықтық актілерді осы Заңда және өзге де нормативтік құқықтық актілерде көрсетілген уәкілетті органдар қабылдайды.
3. Нормативтік емес құқықтық актілерді қабылдау ерекшеліктері басқа нормативтік құқықтық актілерде белгіленуі мүмкін.

56-бап. Нормативтік емес құқықтық актілерге шағымдану

Нормативтік емес құқықтық актілерге Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен және негіздерде шағымдануға болады.

13-тарау. Нормативтік құқықтық актілерге ресми түсіндірме беру актілері

57-бап. Нормативтік құқықтық актілерге ресми түсіндірме беру актілері туралы жалпы ережелер

1. Нормативтік құқықтық актілерде түсініксіздіктер және әртүрлі түсіну, оларды қолдану тәжірибесінде қайшылықтар анықталған жағдайларда нормативтік құқық актіде қамтылған нормаларға ресми түсіндірме берілуі мүмкін.
2. Нормативтік құқықтық актілерге ресми түсіндірме беру актілері құқық нормаларын белгілемейді және Қазақстан Республикасының заңнамасындағы олқылықтардың орнын толтырмайды.
3. Нормативтік құқықтық актілерге ресми түсіндірме беру құқық нормаларының

мазмұнын анықтау, нақтылау мақсатында ғана беріледі, құқық нормаларының мағынасын өзгерте алмайды және түсіндірме берілетін норманың шегінен аспайды.

4. Нормативтік құқықтық актілерде қамтылатын нормаларға ресми түсіндірме беру, уәкілетті органдардың не жеке және заңды тұлғалардың бастамасы бойынша «Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы» Заңда айқындалған тәртіппен жүзеге асырылады.

5. Осы Заңның 59-бабының 4-тармағында белгіленген және сот төрелігін жүзеге асыру жағдайларын қоспағанда, ресми түсіндірме беру актілерінде қамтылған нормаларды іске асыру кезінде, оның ішінде оларды қолданған кезде міндетті сипатқа ие.

58-бап. Нормативтік құқықтық актілерге ресми түсіндірме берудің шарттары

1. Нормативтік құқықтық актілердің нормаларына Қазақстан Республикасы Конституциясының ережелеріне толық сәйкестікте түсіндірме берілуге тиіс.

2. Заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілердің мағынасы оларға түсіндірме берілген кезде заңнамалық актілерге толық сәйкестікте ашылуға тиіс.

59-бап. Нормативтік құқықтық актілерге ресми түсіндірме беруді жүзеге асыратын мемлекеттік органдар, лауазымды адамдар

1. Жеке не заңды тұлғалардың заңнамалық актілерді (Парламенттің және оның Палаталарының қаулыларын қоспағанда) білмеуі немесе дұрыс түсінбеуі заңнамалық актілерді не адам мен азаматтың немесе адамдардың шексіз тобының құқықтары мен бостандықтарын бұзуға әкелуі мүмкін деп пайымдауға жеткілікті негіздер болғанда, прокурор заңнамалық актінің нормаларына түсіндірме береді.

Бұл түсіндірме прокурорлық қадағалау актісі болып табылады және «Прокуратура туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес енгізіледі.

2. Премьер-Министрдің тапсырмасы бойынша Үкіметтің нормативтік құқықтық актілеріне ресми түсіндірме беруді Әділет министрлігі мүдделі мемлекеттік органдармен бірлесе отырып жүзеге асырады.

3. Осы Заңның 47-бабы 2-тармағының 6), 7), 8) тармақшаларында көрсетілген нормативтік құқықтық актілерге ресми түсіндірмені оларды қабылдаған (шығарған) органдар немесе лауазымды адамдар береді.

4. Мемлекеттік саясатты жүргізетін, белгілі бір салада (қызмет аясында) реттеу мен басқаруды жүзеге асыратын немесе құзыретіне тиісті мәселелерді шешу жатқызылған мемлекеттік органдар не өзге уәкілетті мемлекеттік органдар өздеріне берілген өкілеттіктерге сәйкес нормативтік құқықтық актілерге түсіндірме беру олардың құзыретіне жатқызылмаған нақты субъектілерге қатысты немесе нақты жағдайға

қолдануға болатындай өздерінің құзыреті шегінде түсіндірме бере алады.

Мұндай түсіндірме берудің міндетті заңдық күші жоқ және ұсынымдық сипатта болады.

60-бап. Нормативтік құқықтық актілерге ресми түсіндірме беру актілерінің құрылымы

1. Нормативтік құқықтық актіге ресми түсіндірме беру актісі кіріспе, сипаттама және қарар бөліктерінен тұрады.

2. Нормативтік құқықтық актіге ресми түсіндірме беру актісінің кіріспе бөлігінде:

1) нормативтік құқықтық актінің нормасына түсіндірме беретін мемлекеттік органның атауы ;

2) түсіндірме берілетін норма қамтылған нормативтік құқықтық актінің құрылымдық элементін, түсіндірме берілетін норманы қамтитын нормативтік құқықтық актінің қабылданған күні мен нөмірін көрсете отырып, ресми түсіндірме беру актісінің атауы ;

3) нормативтік құқықтық актіге ресми түсіндірме беру актісінің қабылданған жері мен күні ;

4) бастамасы бойынша нормативтік құқықтық актінің нормасына түсіндірме беріліп отырған уәкілетті органның не жеке немесе заңды тұлғаның атауы көрсетіледі.

3. Нормативтік құқықтық актіге ресми түсіндірме беру актісінің сипаттама бөлігі түсіндірме берілетін норманың сипаттамасы және мазмұнының талдауын қамтуға тиіс.

4. Нормативтік құқықтық актіге ресми түсіндірме беру актісінің қарар бөлігі нормативтік құқықтық акт нормасының мағынасы мен мазмұнын анықтайтын уәкілетті органның қорытындысын қамтуға тиіс.

61-бап. Нормативтік құқықтық актілерге ресми түсіндірме беру актілерін жариялау

Нормативтік құқықтық актілерге ресми түсіндірме беру актілерін жариялау нормативтік құқықтық акті нормаларына түсіндірме берген мемлекеттік органның (лауазымды адамның) интернет-ресурсында, сондай-ақ осы Заңның 36-бабы 2-тармағының үшінші бөлігіне сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын интернет-ресурста жүзеге асырылады.

Сонымен қатар ресми түсіндірме беру актілері Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкінде электрондық түрде жариялануы мүмкін.

Осы баптың талаптары осы Заңның 59-бабының 4-тармағында белгіленген жағдайларда қолданылмайды.

14-тарау. Жеке қолданылатын құқықтық актілер

62-бап. Жеке қолданылатын құқықтық актілер туралы жалпы ережелер

1. Жеке қолданылатын құқықтық акт белгіленген нысандағы жазбаша ресми құжат
б о л ы п т а б ы л а д ы ж әне :

1) біржолғы не уақыт бойынша өзге де шектеулі қолдануға арналған;
2) жеке дара айқындалған тұлғалардың тобына (жеке және заңды тұлғаларға)
қ о л д а н ы л а д ы ;

3) жеке дара айқындалған тұлғалардың заңнамада белгіленген құқықтары мен
м і н д е т т е р і н і с к е а с ы р а д ы .

2. Жеке қолданылатын құқықтық актілер Қазақстан Республикасының заңнамасына кірмейді және нормативтік құқықтық актілерге жатпайды.

63-бап. Жеке қолданылатын құқықтық актілерге және оларды ресімдеуге қойылатын талаптар

1. Жеке қолданылатын құқықтық акт мынадай талаптарға жауап беруі тиіс:

1) Қазақстан Республикасының Конституциясына, заңнамаға және жоғары тұрған мемлекеттік органдардың құқықтық актілеріне қайшы келмеуге;

2) оның құрылымы реттеу нысанасының толық ашылуын қамтамасыз етуге, ал мазмұны - біркелкі түсінуді және қолдануды қамтамасыз етуге, белгіленетін шаралардың мазмұнын нақты баяндауға құқықтық актінің күші қолданылатын және (немесе) оларды белгіленген мерзімдерде іске асыруға жауап беретін адамдардың тобын
т о л ы қ а й қ ы н д а у ғ а т и і с .

2. Қазақстан Республикасы Конституциясының және Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына қайшы келетін жеке қолданылатын құқықтық актілер қабылданған кезінен бастап жарамсыз болып табылады және Қазақстан Республикасының аумағында қолданылмауға тиіс.

3. Түрлі деңгейдегі мемлекеттік органдар қабылдаған жеке қолданылатын құқықтық актілер қайшы болған кезде, осындай актіні қабылдау құзыретіне жатқан болса, жоғары тұрған мемлекеттік органның құқықтық актісі қолданылады.

4. Бір деңгейдегі мемлекеттік органдар қабылдаған жеке қолданылатын құқықтық актілер қайшы болған кезде, осы шешімді қабылдау құзыретіне кіретін органның құқықтық актісі қолданылады. Мүдделі адамның өтініші бойынша бір құқықтық актінің екінші актіден басымдығы туралы шешімді жоғары тұрған мемлекеттік орган
н е м е с е с о т қ а б ы л д а й д ы .

5. Жеке қолданылатын құқықтық акт осы баптың 1-тармағында көзделген талаптардан басқа, мынадай деректемелерді:

- 1) құқықтық актінің атауын;
- 2) осы актінің қарау нысанасын білдіретін тақырыпты;
- 3) актінің қабылданған жері мен күнін;
- 4) тиісті актіге қол қоюға уәкілетті адамның (адамдардың) қолын (қолдарын);

5) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, органның мөрінің қамтуға тиіс.

Жеке қолданылатын құқықтық актілерді қабылдау рәсімдері, оларды ресімдеу, орындау және орындалуын бақылауды ұйымдастыру осы Заңда және өзге де нормативтік құқықтық актілерде айқындалады.

64-бап. Жеке қолданылатын құқықтық актілердің күшіне енуі және қолданысын тоқтатуы

1. Жеке қолданылатын құқықтық акт, егер онда кешірек мерзім белгіленбеген болса, қабылданған кезден бастап күшіне енеді.

2. Жеке қолданылатын құқықтық актіде қамтылған талаптарды немесе ондағы тапсырмаларды осы құқықтық акт бағытталған адамдар орындаған кезден бастап өз қолданысын тоқтатады.

3. Жеке қолданылатын құқықтық актінің қолданысы тоқтатылғанға дейін, осы құқықтық актіні қабылдаған уәкілетті орган, одан жоғары тұрған мемлекеттік орган не сот оны тоқтата тұруы, өзгертуі не күшін жоюы мүмкін.

4. Мүдделі адамдардың жеке қолданылатын құқықтық акт қолданысының күшін жою, өзгерту немесе тоқтата тұру туралы өтінішті жоғары тұрған мемлекеттік органға немесе сотқа беруі тиісті шешім қабылданғанға дейін құқықтық актінің (Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қаржы нарығында қызметті жүзеге асыруға арналған лицензиялардың қолданысын тоқтата тұру және (немесе) одан айыру, қаржы ұйымдарын консервациялауды жүргізу бойынша құқықтық актісін, сондай-ақ оның жазбаша нұсқамаларын қоспағанда) қолданысын тоқтата тұрады.

15-тарау. Өтпелі ережелер

65-бап. Осы Заңды қолданысқа енгізу тәртібі

1. Осы Заң, 2015 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізілетін 1-баптың 10) тармақшасын, 36-баптың 2-тармағының екінші бөлігін, 37-баптың 3-тармағын, 38-баптың 3-тармағын, 61-баптың екінші бөлігін қоспағанда, алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

2. Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тізілімін, Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкін жүргізуді жүзеге асыратын мемлекеттік кәсіпорын 2017 жылғы 1 қаңтарға дейін:

1) Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын интернет-ресурстан 2015 жылғы 1 қаңтарға дейін қабылданған нормативтік құқықтық актілердің эталондық бақылау банкін электрондық цифрлық нысанда қалыптастыруды қамтамасыз етеді.

2015 жылғы 1 қаңтарға дейін қабылданған, электрондық цифрлық нысанда қалыптастырылған нормативтік құқықтық актілерді қағазға басылған нысандағы нормативтік құқықтық актілермен сәйкес келтіруді қамтамасыз етеді.

3. «Нормативтік құқықтық актілер туралы» Қазақстан Республикасы Заңының(Қазақстан Республикасы Парламентінің Жаршысы, 1998 ж., № 2-3, 25-құжат; 2001 ж., № 20, 258-құжат; 2002 ж., № 5, 50-құжат; 2004 ж., № 5, 29-құжат; № 13, 74-құжат; 2005 ж., № 17-18, 73-құжат; 2006 ж., № 3, 22-құжат; № 24, 148-құжат; 2007 ж., № 2, 18-құжат ; № 12, 86-құжат; № 13, 100-құжат; № 19, 147-құжат; 2008 ж., № 13-14, 55-құжат; № 21, 97-құжат; 2009 ж., № 15-16, 74-құжат; № 18, 84-құжат; № 22, 94-құжат; 2010 ж., № 5, 23-құжат; № 7, 29-құжат; № 24, 146-құжат; 2011 ж., № 1, 7-құжат; № 7, 54-құжат; № 11, 102-құжат; № 12, 111-құжат; 2012 ж., № 8, 64-құжат; № 15, 97-құжат; 2013 ж., № 5-6, 30-құжат; № 14, 72-құжат; № 15, 81-құжат; 2014 ж., 2014 жылғы 20 мамырда «Егемен Қазақстан» және «Казахстанская правда» газеттерінде жарияланған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне рұқсат беру жүйесі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» 2014 жылғы 16 мамырдағы Қазақстан Республикасының Заңы) күші жойылды деп танылсын.

Қ а з а қ с т а н Р е с п у б л и к а с ы н ы ң

Президенті

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК